

DR. LEHÓCZKI BALÁZS,
 DR. SZÉPLAKI-NAGY GÁBOR,
 DR. BALOGH ZSOLT,
 DR. DARÁK PÉTER PHD,
 DR. SZABÓ ANNAMÁRIA ESZTER PHD

Felsőbíróági Jogesetek

AZ EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA, A KÚRIA ÉS AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG KÖZIGAZGATÁSI TÁRGYÚ DÖNTÉSEI

I. a)

**Az Európai Unió Bíróságának folyamatban lévő ügyei:¹
 BÍRÓSÁG**

C-372/16 Sahyouni
(A tagállamok közötti igazságügyi együttműködés)

Ezen ügy főszereplője egy olyan házaspár, amelynek mindkét tagja szír-német kettős állampolgársággal rendelkezik és jelenleg Németországban él.

A házaspár férfi tagja, Raja Mamisch 2013-ban el kívánt válni a feleségétől, Soha Sahyounitól, és a válás lebonyolításával megbízott képviselője egy szíriai vallási bíróság előtt megtette a válás kimondásához szükséges nyilatkozatot, amely bíróság ezután megállapította a válás megtörténtét. E válás ún. magán úton kimondott válásnak minősül, ami annyit jelent, hogy az nem egy bíróság vagy más közhatóság új joghelyzetet létesítő döntésén, hanem a házastársak egy olyan (a jelen esetben egyoldalú) akaratnyilvánításán alapul, amelynek megtörténtét egy külső szerv csupán deklaratív aktsussal rögzíti.

Az említett formalitások megtörténte után Soha Sahyouni aláírt egy nyilatkozatot, amelyben elismerte, hogy a házassági szerződés, illetve a férj egyoldalú akaratnyilvánításával kimondott válás címén a vallási jog alapján neki járó valamennyi juttatást megkapta, amivel mentesítette volt férjét a vele szemben fennálló valamennyi kötelezettsége alól.

Raja Mamisch később kérte a válásának Németországban történő elismerését, amelynek első fokon helyt is adtak a német bíróságok azzal az indokkal, hogy a házasság felbontására és a különválásra alkalmazandó jog területén létrehozandó megerősített együttműködés végrehajtásáról szóló 1259/2010/EU tanácsi rendelet (a Róma III rendelet) hatálya kiterjed az ilyen kérelmekre is.

Soha Sahyouni e döntés ellen jogorvoslattal élt, és az ügyben eljáró Oberlandesgericht München azt kérdezi az Európai Bíróságtól, hogy az említett rendelet hatálya kiterjed-e az iszlám jog szabályai szerint lefolytatott válásra, illetve, hogy e válás a rendelet szerinti elismerésének akadályát képezi-e az a körülmény, hogy a válás alapjául szolgáló jogszabályi rendelkezések a nőekkel szembeni, nem alapuló hátrányos megkülönböztetést foglalnak magukban.

C-300/17 Hochtief (Közbeszerzés)

A Hochtief építőipari vállalkozás egy konzorciumot vezetve egy építési beruházás megvalósítására irányuló közbeszerzési eljárásban pályázatot nyújtott be, amelyben műszaki szakértőként megjelölt egy magánszemélyt. A Hochtiefet később kizárták az eljárásból azzal az indokkal, hogy a pályázata összeférhetlenség miatt érvénytelen, mivel a szóban forgó magánszemély már az ajánlatkérő Budapest Főváros Önkormányzata oldalán részt vett a közbeszerzés előkészítésében.

A Hochtief később a Közbeszerzési Döntőbizottság előtt, majd bírósági úton is megtámadta a kizárásáról szóló határozatot, azonban az általa benyújtott jogorvoslatokat valamennyi fórumon elutasították, utolsóként egy a Legfelsőbb Bíróság által felülvizsgálati eljárás keretében hozott ítélettel.

Később az Európai Bizottság is megvizsgálta a kérdéses közbeszerzési eljárást, és úgy találta, hogy a Hochtiefet az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlatát megsértve anélkül zárták ki ezen eljárásból, hogy számára lehetőséget adtak volna ellenbizonyításra, azaz annak igazolására, hogy a jelen ügyben műszaki szakértőként megjelölt magánszemély által korábban szerzett tapasztalat nem torzítja a versenyt. A német cég a Bizottság megállapításaira hivatkozva perújítási kérelmet terjesztett elő, amelyet azonban a magyar bíróságok szintén elutasítottak.

A Hochtief ezután kártérítési keresetet nyújtott be az ajánlatkérő ellen az ajánlatkéréssel és a közbeszerzési eljárásban való részvétellel összefüggésben felmerült költségeinek megtérítése érdekében. A kártérítési kérelmét különösen

¹ A folyamatban lévő ügyekről az összeállítást LEHÓCZKI BALÁZS (Európai Unió Bírósága Sajtó- és Tájékoztatási Osztály, Luxembourg) készítette.

az ajánlatkérő azon jogszabálysértésére alapította, hogy az elmulasztotta figyelembe venni az Európai Bíróság fent említett ítélkezési gyakorlatát.

Ezzel összefüggésben a Hochtief azt állítja, hogy a kártérítési igénye érvényesítésének nem előfeltétele az, hogy a jogsértés megtörténtét előzetesen a Közbeszerzési Döntőbizottság vagy a bíróságok megállapítsák, hanem lehetőség van arra is, hogy annak bekövetkezését a kártérítési eljárásban más módon bizonyítsa. Budapest Főváros Önkormányzata vitatja ezt a jogi álláspontot, az ügyet vizsgáló Kúria pedig az Európai Bíróságtól vár iránymutatást a kérdésben.

A magyar bíróság arra is kíváncsi, hogy az uniós joggal ellentétes-e azon magyar jogszabály vagy hatósági gyakorlat, amelynek értelmében a Hochtiefet akkor is ki kellett volna zárni a közbeszerzési eljárásból, ha sikeresen hivatkozhatott volna az összeférhetlenségen alapuló kizárása jogellenességére, mivel egy ilyen körülmény szükségszerűen az ajánlatának módosításával jár, ami a közbeszerzési szabályok alapján a részvételi határidő lejárta után már nem megengedett.

I. b)

Az Európai Unió Bíróságának döntései:²

1.

Ügyszám: *A Bíróság 2017. július 13-i ítélete a C-129/16. sz. Túrkevei Tejtermelő Kft. ügyben*

Tárgy: Környezet – EUMSZ 191. és EUMSZ 193. cikk – 2004/35/EK irányelv – Tárgyi hatály – Jogellenes hulladékégetéssel okozott levegőszennyezés – A szennyező fizet elve – A környezetszennyezés helye szerinti telek tulajdonosának a szennyezővel való egyetemleges felelősségét megállapító nemzeti szabályozás

A döntés:

A környezetszennyezés helye szerinti ingatlan tulajdonosának a szennyezésért való felelősségét, valamint vele szemben bírság kiszabását előíró magyar szabályozás összhangban van az uniós joggal.

E felelősségi rendszernek, valamint a bírság kiszabására vonatkozó szabályoknak és gyakorlatnak azonban tiszteletben kell tartaniuk az arányosság elvét.

Jogi háttér, tényállás és a nemzeti bíróság kérdései:

A Túrkevei Tejtermelő Kft. bérbe adott egy magánszemélynek egy ingatlan, amelyen később a környezetvédelmi hatóság munkatársai helyszíni szemlét tartottak és megállapították, hogy ott kommunális hulladék jogellenes égetése folyik. A razzia során a hatóság emberei három teherautóra és azok

sofőrjeire is rábukkantak, akik az égetés után visszamaradt fémhulladék elszállítására készültek.

Mivel a hulladékégetés miatt az emberi egészségre és a környezetre káros anyagok szabadultak fel, ezért a hatóság a Túrkevei Tejtermelő Kft-t, mint az ingatlan tulajdonosát, 500 000 forint összegű levegőtisztaság-védelmi bírság megfizetésére kötelezte. A hatóság az álláspontját különösen a magyar jog azon rendelkezésére alapította, amely szerint a környezetszennyezésért való felelősség az ingatlan tulajdonosát és birtokosát egyetemlegesen terheli, kivéve, ha a tulajdonos kétséget kizáróan bizonyítja, hogy ő ezért nem felelős, amire a jelen esetben nem került sor. Az ingatlan bérlője egyébként a helyszíni szemle idején már nem élt, így vele szemben bírságot sem lehetett kiszabni.

A tulajdonos vitatja a megbírságolásának jogosságát, azt állítva, hogy ő nem tekinthető felelősnek a környezetszennyezésért. A környezetvédelmi hatóság határozata ellen indított perben eljáró Szolnoki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság azt kérdezi az Európai Bíróságtól, hogy az uniós jognak a „szennyező fizet” elvével ellentétes-e az a magyar szabályozás, amely lehetővé teszi a hatóság számára, hogy a szennyezés helye szerinti ingatlan tulajdonosának a környezeti károk megtérítéséért való felelősségét a szennyezési esemény bekövetkezésében játszott szerepének vizsgálata nélkül állapítsa meg.

A magyar bíróság arra is kíváncsi, hogy a levegőtisztaság-védelmi bírság – azaz egy tisztán szankció jellegű bírság – kiszabása indokolható-e a szennyezésért nem felelős tulajdonos terhére egy olyan esetben, amikor a szennyezés jellegéből adódóan nem merül fel környezeti kár felszámolásának szükségessége.

A Bíróság döntése és annak indokolása:

2017. július 13-án meghozott ítéletében a Bíróság mindenekelőtt emlékeztet arra, hogy a környezeti felelősségről szóló irányelv (2204/35/EK) értelmében környezeti kárnak a védett fajokban és természetes élőhelyekben okozott kár, a vizekben okozott kár, valamint a területi kár minősül. Következésképpen az irányelv alapján a levegőszennyezés önmagában nem minősül környezeti kárnak. Ugyanakkor az irányelv szerint a környezeti károk fogalma magában foglalja a levegő által szállított anyagokból eredő károkat is, ha azok a vizek, a talaj, a védett fajok vagy a természetese élőhelyek károsodását okozzák.

Ezzel összefüggésben a Bíróság megállapítja, hogy a magyar bíróság feladata, hogy az uniós bírói fórum és a nemzeti bíróságok közti feladatmegosztásból következően egyedül általa értékelhető tényállás alapján megvizsgálja, hogy a jelen ügyben a levegőszennyezés eredményezhetett-e ilyen károkat vagy eredményezhette-e az ilyen károsodás közvetlen veszélyét, úgy, hogy az irányelv szerinti megelőző vagy felszámolási intézkedéseket kell hozni. Amennyiben a magyar bíróság arra a következtetésre jut, hogy a jelen ügyben nem ez a helyzet, úgy meg kell állapítania, hogy az ezen ügyben szóban forgó környezetszennyezés nem tartozik az irányelv, illetve az uniós jog hatálya alá, és következésképpen azt kizárólag a magyar jog alapján kell értékelni.

² A jogeseteket (1.) LEHÓCZKI BALÁZS (Európai Unió Bírósága Sajtó- és Tájékoztatási Osztály, Luxembourg) és (2., 3.) SZÉPLAKI-NAGY GÁBOR (Legfőbb Ügyészség) szerkesztette.

Arra az esetre, ha a magyar bíróság arra következtetésre jutna, hogy az irányelv alkalmazandó a jelen ügyben, a Bíróság megállapítja, hogy e jogszabály egy olyan felelősségi rendszert vezet be, amely az elővigyázatosság és a „szennyező fizet” elve alapján a gazdasági szereplőkre hárítja a kármegelőzés és a kárfelszámolás kötelezettségét. A Bíróság azonban hangsúlyozza, hogy a felelősség megállapítása tekintetében az irányelv a tagállami hatóságoktól megköveteli azt, hogy okozati kapcsolatot állapítsanak meg valamely gazdasági szereplő tevékenysége, valamint a környezeti károk vagy azok veszélye között.

A Bíróság ezután megállapítja, hogy a jelen ügyben érintett cég felelősségét nem a gazdasági szereplői minősége, hanem az azon ingatlanon fennálló tulajdonjoga alapozta meg, amelyen a környezetszennyezés történt. Ebből következik, hogy a magyar hatóságok a cég felelősségét nem az irányelv, hanem a környezet védelmére vonatkozó magyar jogszabályok felelősségi rendszere alapján állapították meg.

Márpedig egy ilyen gyakorlat főszabály szerint nem ellentétes az irányelvvvel, amely kifejezetten lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy a környezeti károk megelőzésével és felszámolásával kapcsolatban az irányelv rendelkezéseinél szigorúbb szabályokat tartsanak hatályban vagy fogadjanak el. Mivel a Bíróság szerint a környezetkárosítás vagy veszélyeztetés helye szerinti ingatlan tulajdonosát az ingatlant használó gazdasági szereplővel együttesen és egyetemlegesen felelőssé tevő magyar szabályozás a gazdasági szereplő főszabály szerinti felelősségének sérelme nélkül arra irányul, hogy megelőzze a gondosság tulajdonos általi elmulasztását, továbbá arra, hogy ez utóbbit arra ösztönözze, hogy olyan intézkedéseket tegyen és olyan gyakorlatot alakítson ki, amely minimálisra csökkenti a környezeti károk kockázatát, így e szabályozás hozzájárul a környezeti károk megelőzéséhez, és ezáltal az irányelv célkitűzéseinek megvalósításához.

Következésképpen a magyar jog által alkalmazott felelősségi rendszer főszabály szerint összeegyeztethető az irányelvvvel.

Hasonlóképpen, a környezetszennyezés helye szerinti ingatlan tulajdonosával szemben a környezeti károkozásért való felelősség megállapításán túl bírság kiszabását is előíró magyar szabályozás főszabály szerint szintén összhangban van az irányelvvvel, amennyiben a bírság mértéke megfelel az arányosság követelményének, aminek a vizsgálata a magyar bíróság feladata.

2.

Ügyszám: *Az Európai Unió Bírósága 2016. július 13-ai ítélete a C-18/15. sz. ügyben*

Tárgy: Előzetes döntéshozatal – EUMSZ 56. cikk – Szolgáltatásnyújtás szabadsága – Korlátozások – Adójogszabályok – Beszedett kamatok adóztatása – A belföldi illetőségű pénzüintézetek és a külföldi illetőségű pénzüintézetek közötti eltérő bánásmód.

Az ügy:

A Brisal 2014. szeptember 30-án 262726055 euró összegű, *Loan, Bond and Guarantee Facilities* elnevezésű külső

finanszírozási szerződést kötött a portugál állammal korábban létrejött koncessziós szerződésben meghatározott valamennyi tevékenység fejlesztésének biztosítása céljából. E külső finanszírozási szerződést olyan bankokból álló konzorciummal kötötték meg, amelyek közül néhány csak Portugália területén rendelkezett székhellyel.

E konzorcium 2005. március 29-én szerződésátruházás útján más pénzüintézetekkel, köztük a KBC-vel bővült ki.

A szerződés KBC-re vonatkozó részét illetően, a Brisal IRC címén forrásadóként 59 386 euró összeget szedett be és fizetett meg a portugál állam részére. Ezen összeget a 2005 szeptembere és 2007 szeptembere közötti időszakra a KBC-nek járó kamatok alapján állapították meg, amelynek összege 350 806,07 euró volt.

2007. szeptember 28-án a Brisal és a KBC határozat visszavonása iránti kérelmet terjesztettek elő az illetékes adóhatóság által hozott adómegállapító határozattal szemben azzal az indokkal, hogy az említett határozat ellentétes az EUMSZ 56. cikkel.

Mivel e kérelmet elutasították, a Brisal és a KBC keresetet indított a Tribunal Administrativo e Fiscal de Sintrahoz (sintrai közigazgatási és adóügyi bíróság, Portugália) előtt, amelyet e bíróság szintén elutasított. E bíróság úgy vélte, hogy a 2008. december 22-i Truck Center ítéletből az következik, hogy az a körülmény, hogy a nemzeti jogszabályok a külföldi és belföldi illetőségű társaságok között eltérő bánásmódot írnak elő azon kötelezettség tekintetében, hogy forrásadót vessenek ki a jövedelmekre, önmagában nem minősül a szolgáltatásnyújtás szabadsága megsértésének, mivel a társaságok e két kategóriája nincs objektíve összehasonlítható helyzetben. Ezenkívül az említett bíróság hozzátette, hogy a Bíróság már elutasított egy kötelezettségszegés megállapítása iránti keresetet, amelyet az Európai Bizottság a Portugál Köztársaság ellen indított, és amely ugyanazon indokokon alapult, mint amelyekre a Brisal és a KBC az alapeljárásban hivatkoztak.

A Supremo Tribunal Administrativo (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Portugália) elé benyújtott fellebbezésének alátámasztására a Brisal és a KBC arra hivatkozik, hogy a külföldi illetőségű pénzüintézetek által Portugáliában elért kamatok 20%-os mentesítő mértékű vagy kettős adóztatás elkerüléséről szóló egyezmény alkalmazása esetén ennél alacsonyabb mértékű forrásadó terheli, amely adókulcs a bruttó jövedelmet terheli, míg a belföldi illetőségű pénzüintézetek által elért kamatok után, amelyeket nem terheli forrásadó, azok nettó értéke alapján 25%-os mértékű adót kell fizetni. A külföldi illetőségű pénzüintézeteknek így súlyosabb adóterhet kell viselniük, mint a belföldi illetőségű pénzüintézeteknek, ami ellentétes az EUMSZ 56. cikkben foglalt szolgáltatásnyújtás szabadságával és az EUMSZ 63. cikkben foglalt tőke szabad mozgásával.

A Supremo Tribunal Administrativo (legfelsőbb közigazgatási bíróság) rámutatott arra, hogy az alapeljárás a szolgáltatásnyújtás szabadságát érinti, és hogy a tőke szabad mozgására, valamint a szabad fizetési műveletekre gyakorolt korlátozó hatás csak a szolgáltatásnyújtás szabadsága esetleges korlátozásának közvetlen és természetes következménye. Tehát kizárólag azt kell megvizsgálni, hogy a CIRC 80. §-a

(2) bekezdésének c) pontja összhangban áll-e a Bíróság által különösen a 2003. június 12-i Gerritse-ítéletben, a 2006. október 3-i FKP Scorpio Konzertproduktionen ítéletben és a 2007. február 15-i Centro Equestre da Lezíria Grande ítéletben értelmezett EUMSZ 56. cikkel.

E bíróság álláspontja szerint a jelen ügy megoldása érdekében nem a 2008. december 22-i Truck Center ítéletre, hanem a 2003. június 12-i Gerritse-ítéletre kell hivatkozni. Ugyanakkor, jöllehet az ez utóbbi ítélet alapjául szolgáló okfejtés úgy tekinthető, mint amely hasonlóságokat mutat az alapügyben szóban forgó indokokkal, a Bíróság nem foglalt kifejezetten állást a pénzügyi intézményeket érintő határon átnyúló kamatfizetések adóztatásáról.

Megválaszolatlan maradt tehát az a kérdés, hogy a belföldi illetőségű pénzügyi intézmények és külföldi illetőségű pénzügyi intézmények összehasonlítható helyzetben vannak-e, továbbá hogy az érintett adóztatásnak mind az egyik, mind a másik tekintetében figyelembe kell-e vennie a nyújtott kölcsönökkel kapcsolatos finanszírozási költségeket vagy a végzett gazdasági tevékenységgel közvetlen kapcsolatban álló költségeket, valamint igenlő válasz esetén milyen mértékű eltérés alapján állapítható meg, hogy a külföldi illetőségű intézmények ténylegesen kedvezőtlenebb helyzetben vannak a belföldi illetőségű intézményekhez képest. A 2010. június 17-i Bizottság kontra Portugália ítélet ezzel a problémakörrel szintén nem foglalkozott.

E körülmények között a Supremo Tribunal Administrativo (legfelsőbb közigazgatási bíróság) felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából az alábbi kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

A döntés:

Nem ellentétes az EK 49. cikkel az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében forrásadót alkalmaznak a szolgáltatásnyújtás helye szerinti tagállamban külföldi illetőségű pénzügyi intézmények díjazására, miközben az e tagállamban belföldi illetőségű pénzügyi intézményeknek fizetett díjazás nem tartozik az ilyen adó hatálya alá, azzal a feltétellel, hogy a forrásadó külföldi illetőségű szolgáltatásnyújtókra való alkalmazását közérdeken alapuló nyomások igazolja, és az nem lépi túl az elérni kívánt cél megvalósításához szükséges mértéket.

Ellentétes az EK 49. cikkel az alapügyben szóban forgóhoz hasonló nemzeti szabályozás, amely főszabály szerint előírja, hogy a külföldi illetőségű pénzügyi intézmények anélkül kötelesek forrásadót fizetni, hogy az érintett tagállam területén szerzett kamatjövedelmek után levonhatnák a szóban forgó pénzügyi tevékenységhez közvetlenül kapcsolódó üzemi költségeket, míg a belföldi illetőségű pénzügyi intézmények számára biztosítják az ilyen levonás lehetőségét.

A nemzeti bíróság feladata, hogy a nemzeti jog alapján megvizsgálja, hogy melyek azok az üzemi költségek, amelyeket a szóban forgó tevékenységhez közvetlenül kapcsolódó költségnek lehet tekinteni.

A döntés indokolása:

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Előzetesen meg kell állapítani, hogy figyelemmel arra a körülményre, hogy az alapügy tényállása 2009. december 1-jét, vagyis az EUM-Szerződés hatálybalépését megelőzően valósult meg, a kérdést előterjesztő bíróság által kért értelmezést úgy kell tekinteni, mint amely az EK 49. cikkekre, nem pedig az EUMSZ 56. cikkekre irányul.

Kérdéseivel, amelyeket célszerű együttesen vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ egyrészt, hogy az EK 49. cikket úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az alapügyben szereplőhöz hasonló nemzeti szabályozás, amely forrásadó formájában az üzemi költségek levonásának lehetősége nélkül adóztatja meg a külföldi illetőségű pénzügyi intézmények által az országban szerzett kamatjövedelmeket, míg a belföldi illetőségű pénzügyi intézmények nem tartoznak az ilyen forrásadó hatálya alá, és levonhatják a végzett pénzügyi tevékenységhez közvetlenül kapcsolódó üzemi költségeket, másrészt pedig hogyan kell megállapítani e költségeket.

E kérdések megválaszolásához először is meg kell vizsgálni, hogy ellentétes-e az EK 49. cikkel az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében forrásadót alkalmaznak a külföldi illetőségű pénzügyi intézmények díjazására, miközben a belföldi illetőségű pénzügyi intézményeknek fizetett díjazás nem tartozik az ilyen forrásadó hatálya alá. Ezt követően meg kell vizsgálni, hogy az a körülmény, hogy az előbbi intézmények az utóbbiaktól eltérően nem vonhatják le a szóban forgó pénzügyi tevékenységhez közvetlenül kapcsolódó üzemi költségeket, e rendelkezés értelmében korlátozást valósít-e meg, és amennyiben igen, az ilyen korlátozás igazolható-e. Végül pontosítani kell, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben szereplőhöz hasonló átlagos kamatlábakat a szóban forgó pénzügyi tevékenységhez közvetlenül kapcsolódó üzemi költségeknek lehet-e tekinteni.

Ami az első szempontot illeti, az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból az következik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság maga is úgy ítéli meg, hogy az alapügyben szóban forgó eltérő bánásmód nem annyira kétféle eltérő adóztatási módszer alkalmazásából, mint inkább annak a külföldi illetőségű pénzügyi intézményekkel szemben való megtagadásából ered, hogy levonhassák az üzemi költségeket, miközben a belföldi illetőségű pénzügyi intézmények jogosultak ilyen levonásra. Ezenkívül a Bíróság elé terjesztett iratok nem tartalmaznak egyetlen más, az előzetes döntéshozatal iránti kérelem első szempontjához kapcsolódó információt.

E körülmények között emlékeztetni kell arra, amint azt a főtanácsnok az indítványának 22. pontjában megállapította, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy a forrásadónak mint adóztatási módszernek a külföldi illetőségű szolgáltatásnyújtókra való alkalmazása, jöllehet a belföldi illetőségű szolgáltatók nem alanyai az ilyen forrásadónak, ami a szolgáltatásnyújtás szabadsága korlátozásának minősül, igazolható olyan közérdeken alapuló nyomásokkal, mint például annak szükségessége, hogy biztosítani kell az adó beszédésének hatékonyságát.

Ennélfogva az EK 49. cikket úgy kell értelmezni, hogy azal nem ellentétes az alapügyben szóban forgóhoz hasonló olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében forrásadót alkalmaznak a szolgáltatásnyújtás helye szerinti tagállamban külföldi illetőségű pénzügyi intézmények díjazására, miközben az e tagállamban belföldi illetőségű pénzügyi intézményeknek fizetett díjazás nem tartozik az ilyen forrásadó hatálya alá, azzal a feltétellel, hogy a forrásadó külföldi illetőségű szolgáltatásnyújtókra való alkalmazását közérdeken alapuló nyomós ok igazolja, és az nem lépi túl az elérni kívánt cél megvalósításához szükséges mértéket.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem második szempontjával kapcsolatban emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság már kimondta, hogy a belföldi illetőségű szolgáltatók és a külföldi illetőségű szolgáltatók a végzett tevékenységekkel közvetlen kapcsolatban álló üzemi költségek vonatkozásában összehasonlítható helyzetben vannak.

A Bíróság ebből azt a következtetést vonta le, hogy az EK 49. cikkel ellentétes az olyan nemzeti adójogi szabályozás, amely a külföldi illetőségű személyek adóztatása esetében általános szabályként a működési költségek elszámolása nélküli bruttó jövedelmet veszi figyelembe, miközben a belföldi illetőségűek esetében csak az e költségek elszámolását követően fennmaradó nettó bevétel jelenti a jövedelemadó alapját.

A jelen ügyben, és figyelemmel a különösen a Portugál Köztársaság által hivatkozott érvelésre, miszerint a pénzügyi intézmények által nyújtott szolgáltatásokat a szolgáltatásnyújtás szabadságának az EK 49. cikkben foglalt elvére tekintettel, főszabály szerint eltérően kell kezelni a más tevékenységi területeken nyújtott szolgáltatásoktól, mivel lehetetlen bármiféle egyértelmű összefüggés megállapítása a felmerült költségek és az elért kamatjövedelem között, a kérdést előterjesztő bíróság arra vár választ, hogy átültethető-e a fenti pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlat az alapeljárársban szóban forgó ügyre.

E tekintetben pontosítani kell, hogy a Bíróság nem tett különbséget a különböző szolgáltatásnyújtási kategóriák között. Ezenkívül az EK 50. cikkel összefüggésben értelmezett EK 49. cikk egyformán vonatkozik az előbbi rendelkezésben felsorolt összes szolgáltatásnyújtási kategóriára. Csak az EK 51. cikk (2) bekezdése rendelkezik úgy, hogy a tőke mozgásokkal kapcsolatos banki szolgáltatások liberalizációja a tőke mozgások liberalizációjával összhangban valósul meg. Márpedig az EK-Szerződés tőke szabad mozgására vonatkozó rendelkezései egyetlen olyan elemet sem tartalmaznak, amely megerősítené azt az álláspontot, amely szerint mivel lehetetlen bármiféle egyértelmű összefüggés megállapítása a felmerült költségek és az elért kamatjövedelem között, a banki szolgáltatásokat a többi szolgáltatástól eltérően kell kezelni.

Következésképpen a pénzügyi intézmények által nyújtott szolgáltatások a szolgáltatásnyújtás szabadságának az EK 49. cikkben foglalt elvére tekintettel, főszabály szerint nem kezelhetők eltérően a más tevékenységi területeken nyújtott szolgáltatásoktól.

Ebből következően az alapügyben szóban forgóhoz hasonló nemzeti szabályozás, amelynek értelmében a külföldi illetőségű pénzügyi intézményeknek forrásadót kell fizetniük,

anélkül hogy az érintett tagállam területén szerzett kamatjövedelmek után a szóban forgó pénzügyi tevékenységhez közvetlenül kapcsolódó üzemi költségeket levonhatnák, míg a belföldi illetőségű pénzügyi intézmények számára biztosítják az ilyen levonás lehetőségét, főszabály szerint a szolgáltatásnyújtás szabadsága az EK 49. cikk szerinti korlátozásának minősül.

Ugyanakkor, amint az a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából következik, a szolgáltatásnyújtás szabadságának korlátozása megengedhető, ha azt közérdeken alapuló nyomós ok igazolja. Azonban még ebben az esetben is szükséges, hogy az ilyen korlátozás alkalmazása alkalmas legyen az elérni kívánt célkitűzés megvalósítására, és ne lépje túl a cél eléréséhez szükséges mértéket.

Ennélfogva meg kell vizsgálni, hogy az alapügyben szóban forgóhoz hasonló korlátozás érvényesen igazolható-e a jelen ügyben hivatkozott indokokkal.

E tekintetben egyrészt az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból az következik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság előtt előterjesztett indoklás azon alapul, hogy a külföldi illetőségű pénzügyi intézményekre kedvezőbb adómértéket alkalmaztak, mint a belföldi illetőségű pénzügyi intézményekre.

Ugyanakkor a Bíróság több alkalommal is kimondta, hogy az olyan kedvezőtlen bánásmód az adózás terén, amely valamely alapvető szabadságot sért, nem minősülhet az uniós joggal összeegyeztethetőnek esetleges egyéb adókedvezmények miatt.

Ebből következően a szolgáltatásnyújtás szabadságának az alapügyben szóban forgóhoz hasonló korlátozása nem igazolható olyan körülménnyel, hogy a külföldi illetőségű pénzügyi intézményekre alacsonyabb adómértéket alkalmaznak, mint a belföldi illetőségű pénzügyi intézményekre.

Másrészt a Bíróság előtti eljárásban a Portugál Köztársaság azt állította, hogy mind az adóztatási joghatóság tagállamok közötti kiegyensúlyozott megosztásának követelménye, mind az üzemi költségek kétszeres levonásának megelőzésére irányuló szándék, mind pedig az adóbeszedés hatékonysága biztosításának a szükségessége igazolja az alapügyben szóban forgó szabályozást.

Ami, először is, az adóztatási joghatóság tagállamok közötti kiegyensúlyozott megosztását illeti, emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság valóban elismerte, hogy az adóztatási joghatóság tagállamok közötti megosztásának fenntartása jogos célnak minősül, és az Európai Unió által elfogadott egységesítésre, illetve összehangolásra irányuló intézkedés hiányában a tagállamok továbbra is jogosultak arra, hogy a kettős adóztatás elkerülése érdekében egyezményekben vagy egyoldalúan meghatározzák adóztatási joghatóságuk megosztásának szempontjait.

Mindazonáltal a Bíróság ítélkezési gyakorlatából az is következik, hogy amennyiben a tagállamok élnek e szabadsággal, és a kettős adóztatás elkerülésére kötött kétoldalú egyezmények keretében, az adóztatási joghatóság megosztása érdekében rögzítik a kapcsoló elveket, kötelesek tiszteletben tartani az egyenlő bánásmód elvét és az elsődleges uniós jog által biztosított alapvető szabadságokat.

Márpedig, amint azt a főtanácsnok az indítványának 59–62. pontjában megállapította, a jelen ügyben nem áll fenn

olyan bizonyíték, amely magyarázatul szolgálhatna arra, hogy az adóztatási joghatóság megosztása mennyiben követeli meg, hogy a külföldi illetőségű pénzügyi intézményeket az e tagállamban adóköteles jövedelmükhöz közvetlenül kapcsolódó üzemi költségek levonása vonatkozásában kedvezőtlenebb bánásmódban kell részesíteni, mint a belföldi illetőségű pénzügyi intézményeket.

Ami, másodszor, az üzemi költségek kétszeres levonásának megelőzésére irányuló szándékot illeti, amely összefüggésbe állítható az adócsalás elleni küzdelemmel, azáltal, hogy a Portugál Köztársaság, további pontosítás nélkül, csupán az arra irányuló kockázat esetleges fennállására hivatkozott, hogy a szóban forgó költségek a szolgáltatást nyújtó illetősége szerinti tagállamban másodszer is levonhatók, nem bizonyítva, hogy miért ne lehetett volna elkerülni e kockázatot a 2004. november 16-i 2001/106/EK tanácsi irányelvvel módosított, a közvetlen adóztatás területén a tagállamok illetékes hatóságainak kölcsönös segítségnyújtásáról szóló, 1977. december 19-i 77/799/EGK tanácsi irányelv alapeljárás időpontjában hatályos rendelkezéseinek a végrehajtása útján, nem tette lehetővé a Bíróság számára ezen érv jelentőségének az értékelését.

Ami, harmadszor, az adóbeszedés hatékonysága biztosításának a szükségességét illeti, emlékeztetni kell arra, hogy jól lehet a Bíróság már kimondta, hogy az ilyen cél közérdeken alapuló nyomós oknak minősül, amely alkalmas a szolgáltatásnyújtás szabadsága korlátozásának igazolására, azonban ehhez még az is szükséges, hogy az ilyen korlátozás alkalmazása alkalmas legyen az elérni kívánt célkitűzés megvalósítására, és ne lépje túl a cél eléréséhez szükséges mértéket.

Márpedig az alapügyben szóban forgóhoz hasonló korlátozást illetően meg kell állapítani, hogy az nem szükséges az IRC beszedésének biztosításához.

Ugyanis, amint azt a főtanácsnok az indítványának 70–72. pontjában megállapította, először is hangsúlyozni kell, hogy a Portugál Köztársaság által előterjesztett érv, amely szerint az e tagállam területén nyújtott szolgáltatásokhoz közvetlenül kapcsolódó üzemi költségek levonhatóságának a korlátozott adókötelezettség alá tartozó személyek részére történő biztosítása adminisztratív terhet jelentene a nemzeti adóhatóságok számára, értelemszerűen érvényes a teljes körű adókötelezettség alá tartozó személyekre is.

Ezenkívül, amennyiben a szolgáltatás igénybevevőjének figyelembe kell vennie azokat az üzemi költségeket, amelyek levonását a szolgáltatás nyújtója kéri, a szolgáltatás igénybevevőjére esetlegesen háruló további adminisztratív terhet csak olyan rendszerben merül fel, amely előírja, hogy e levonásra a forrásadó kivetését megelőzően kell sort keríteni, így tehát amennyiben a szolgáltatás nyújtója jogosult arra, hogy levonási jogát közvetlenül az adóhatóság előtt és az IRC kivetését követően érvényesítse, azt el lehet kerülni. Ilyen esetben a levonáshoz való jog a forrásadó egy részének visszatérítésében nyilvánul meg.

Végül a szolgáltatásnyújtó feladata annak eldöntése, hogy célszerűnek tartja-e, hogy erőfeszítéseket tegyen azon műszaki költségek valódiságának és összegének bizonyítására szánt dokumentumok kiállítása és lefordítása érdekében, amelyek levonását kéri.

Ami az előzetes döntéshozatal iránti kérelem harmadik szempontját, vagyis az alapügyben szóban forgóhoz hasonló pénzügyi kölcsönszerződésből származó kamatjövedelmekhez közvetlenül kapcsolódó üzemi költségek megállapításának módját illeti, emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság már kimondta, hogy az a tagállam, amely lehetővé tette a szóban forgó költségek levonását, főszabály szerint nem zárhatja ki azok figyelembevételét a külföldi illetőségű adózókat illetően.

Ebből az következik, hogy az említett költségek figyelembevétele tekintetében a külföldi illetőségűeket főszabály szerint ugyanolyan bánásmódban kell részesíteni, mint a belföldi illetőségűeket, és biztosítani kell számukra, hogy ugyanazon típusú költségeket vonhassanak le, mint amelyek levonására a belföldi illetőségűek jogosultak.

Másrészt a Bíróság ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy a tevékenység végzésének helye szerinti tagállamban szerzett bevétellel közvetlen kapcsolatban álló üzemi költségeken azon költségeket kell érteni, amelyeket e tevékenység idézett elő, tehát annak gyakorlásához szükségesek.

Az alapügyben szóban forgó szolgáltatásnyújtást, vagyis a pénzügyi kölcsön nyújtását illetően meg kell állapítani, hogy az ilyen szolgáltatás teljesítése szükségszerűen együtt jár olyan üzemi költségek vállalásával, mint például az úti költség, a szállásköltség, valamint a jogi vagy adótanácsadás, amelyek tekintetében viszonylag könnyű mind a szóban forgó kölcsönrel fennálló közvetlen kapcsolat megállapítása, mind pedig a tényleges összeg bizonyítása. Amennyiben a korlátozott adókötelezettség alá tartozó adózók számára biztosítani kell, hogy ugyanolyan bánásmódban részesülhessenek, mint a teljes körű adókötelezettség alá tartozó adózók, e költségeket illetően ugyanazon levonási jogoknak kell megilletni őket, miközben különösen a bizonyítási terhet tekintetében ugyanazon követelmények vonatkoznak rájuk.

Hozzá kell tenni, hogy e tevékenység gyakorlása egyúttal olyan finanszírozási költségekkel is együtt jár, amelyeket főszabály szerint az említett tevékenység gyakorlásához szükséges költségeknek kell tekinteni, ugyanakkor azok tekintetében nehezebb a meghatározott pénzügyi kölcsönrel fennálló közvetlen kapcsolat vagy a tényleges összeg megállapítása. Amint azt a főtanácsnok az indítványának 39. pontjában megállapította, ugyanez az észrevétel érvényes a pénzügyi intézmény általános költségeinek azon hányada vonatkozásában, amely szükségesnek tekinthető egy adott pénzügyi kölcsön nyújtásához.

Ugyanakkor önmagában az a körülmény, hogy ennek bizonyítása nehezebb, nem jogosítja fel a tagállamot arra, hogy teljes mértékben megtagadja a korlátozott adókötelezettség alá tartozó, külföldi illetőségű adózóktól a teljes körű adókötelezettség alá tartozó, belföldi illetőségű adózókat megillető levonásokat, amennyiben nem zárható ki eleve, hogy valamely külföldi illetőségű adóalany képes olyan releváns bizonyítékok szolgáltatására, amelyek lehetővé teszik az adóztatás helye szerinti tagállam adóhatóságai számára a levonni kért üzemi költségek valódiságának és természetének az egyértelmű és pontos ellenőrzését.

Semmi nem akadályozza ugyanis az érintett adóhatóságokat abban, hogy ezen külföldi illetőségű adóalanytól megköveteljék az általuk annak értékeléséhez szükségesnek tartott

bizonyítékok benyújtását, hogy a szóban forgó szabályozás által a költségek levonhatóságára vonatkozóan előírt feltételek teljesülnek-e, és következésképpen helye van-e a kérelmezett levonás megadásának.

Ebben az összefüggésben meg kell állapítani, hogy a portugál kormány nem szolgáltat semmiféle információval sem azon indokokat illetően, amelyek kizárhatják, hogy a nemzeti adóhatóságok figyelembe vegyék a külföldi illetőségű pénzügyi intézmények által szolgáltatott bizonyítékokat.

Az alapjogvitában eljáró és a meghozandó bírósági határozatért felelős kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy az alapügy keretei között meghatározza, egyrészt hogy a KBC által elszámolt költségek közül melyek azok, amelyeket a szóban forgó pénzügyi tevékenységgel közvetlen kapcsolatban álló üzemi költségeknek lehet tekinteni, másrészt pedig az általános költségek mely hányada tekinthető az e tevékenységhez közvetlenül kapcsolódó költségeknek.

E tekintetben hozzá kell tenni, hogy amennyiben a nemzeti jogalkotó nem hatalmazza fel a belföldi illetőségű pénzügyi intézményeket arra, hogy a náluk felmerült finanszírozási költségek kiszámításához a kérdést előterjesztő bíróság által az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdésben szereplőhöz hasonló kamatlábakat vegyenek figyelembe, e bíróság az alapügyben szóban forgóhoz hasonló helyzetben nem veheti figyelembe e kamatlábakat.

Ugyanis azok csak a bankközi finanszírozásban használt átlagos kamatlábaknak minősülnek, és nem felelnek meg a ténylegesen viselt finanszírozási költségeknek. Ráadásul, amint az a Bírósághoz benyújtott iratokból következik, az alapügyben szóban forgó kölcsönt nem kizárólag a KBC anyavállalatától és más bankoktól származó kölcsöntőkéből, hanem a KBC ügyfelei által elhelyezett tőkéből is finanszírozták.

3.

Ügyszám: *Az Európai Unió Bírósága 2015. február 12-ei ítélete a C-349/13. sz. ügyben*

Tárgy: Előzetes döntéshozatal iránti kérelem – Jövedéki adók – A 92/12/EGK és a 2008/118/EK irányelv – Hatály – Ásványolajok és energiatermékek – Nem üzemanyagként vagy tüzelő-, fűtőanyagként felhasznált kenőolajok – Kizártság – Az energiatermékek felhasználására kivetett, a tagállam által a harmonizált jövedéki adó szabályainak megfelelően előírt jövedéki adó – A »határátlépéshez kapcsolódó alakiságok« fogalma – EUMSZ 110. cikk – A Közösségen belüli beszerzés egyes eseteiben a belföldi piacon beszerzett termékekre vonatkozó határidőnél rövidebb fizetési határidő

Az ügy:

Az OTP tevékenységének tárgyát a Kombinált Nomenklátúra 2710 19 71–2710 19 99 KN-kódjai alá tartozó és nem üzemanyagként vagy tüzelő-, fűtőanyagként felhasznált kenőolajok értékesítése képezi. Az OTP e kenőolajokat Közösségen belüli ügyletek keretében szerzi be és Lengyelországban továbbértékesíti.

Az OTP 2009. április 10-én a lengyel adójog értelmezése iránti kérelmet nyújtott be, különösen azon kérdés vonatko-

zásában, hogy az említett kenőolajok a jövedéki adó hatálya alá tartoznak-e. A pénzügyminiszter nevében eljáró bydgoszki (Lengyelország) vámhatóság igazgatója a 2010. április 23-i egyedi értelmező határozatában igenlő választ adott e kérdésre.

Az ezen értelmezéssel szemben indított keresetet elbíráló Wojewódzki Sąd Administracyjny w Szczecinie (szzczecini vajdasági közigazgatási bíróság) megállapította, hogy a nem üzemanyagként vagy tüzelő-, fűtőanyagként felhasznált kenőolajok nem tartoznak az Európai Unió harmonizált jövedékiadó-rendszere alá, és nem alkalmazhatók a lengyel jognak a kenőolajokat jövedékiadó-kötelessé nyilvánító rendelkezései.

A Minister által ezen határozattal szemben a Naczelny Sąd Administracyjnyhoz (legfelsőbb közigazgatási bíróság) benyújtott felülvizsgálati kérelmet követően e bíróság megállapítja, hogy a Fendt Italiana ítéletből következik, hogy a kenőolajok, amelyek nem tartoznak e rendszer alá, nem minősülnek a 92/12 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének első francia bekezdésében felsorolt termékeknek, oly módon, hogy az e 3. cikk (3) bekezdése első albekezdésének megfelelően a tagállamok fenntartják a jogot arra, hogy adókat vezessenek be vagy tartsanak fenn e termékekre is, amennyiben ezen adók nem eredményeznek határátlépési formásokat a tagállamok közötti kereskedelemben.

Mindazonáltal a kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint az említett ítélet nem ad választ arra a kérdésre, hogy az ilyen kenőolajokra fogyasztói adó vethető-e ki a jövedéki adó harmonizált rendszerének megfelelően, azaz e termékeket, amikor Közösségen belüli beszerzés tárgyát képezik, alávethetik-e az említett rendszer hatálya alá tartozó termékekre vonatkozó kötelezettségeknek és alakiságoknak.

E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság hangsúlyozza, hogy a más tagállamból származó nem üzemanyagként vagy tüzelő-, fűtőanyagként felhasznált kenőolajok két rendszer alapján szerezhetők be Lengyelországban. Először is a jövedéki adóról szóló törvény 40. cikkének (6) bekezdése alapján jövedelemadó-felfüggesztési eljárás alá vonhatók, amely szigorú közigazgatási alakiságokat ír elő, úgymint különösen a bejegyzett címzetti jogállás megszerzését, és a termékek adóraktárba felvételét. A kérdést előterjesztő bíróság szerint adóraktár létesítéséhez és működtetéséhez jelentős költségekkel járó kötelezettségek teljesítése szükséges, ami a kenőolajok Közösségen belüli beszerzésével foglalkozó kisebb vállalkozások számára gyakorlatban gyakran lehetetlenné teszi azok teljesítését, és a más gazdasági szereplő által biztosított adóraktár szolgáltatásainak igénybevétele szintén további költségekkel jár. Következésképpen e vállalkozások hátrányos helyzetbe kerülnek a belföldön kenőolajokkal kereskedő vállalkozásokkal szemben.

Másodszor, a jövedéki adóról szóló törvény 78. cikkének (3) bekezdése szerint az említett jövedéki adó megfizetése alá tartozó termékek Közösségen belüli beszerzésére is vonatkoznak e törvény 78. cikkének (1) bekezdésében előírt kötelezettségek. A kérdést előterjesztő bíróság a Brzeziński-ítéletre és a Kalinchev-ítéletre hivatkozva azt kérdezi, hogy a behozatal megelőzően a Közösségen belüli beszerzésről történő bejelentéstételre és a jövedéki biztosíték nyújtására irányuló kötelezettséget a tagállamok közötti kereskedelemben fenn-

álló, a 92/12 irányelv 3. cikkének (3) bekezdése és a 2008/118 irányelv 1. cikke (3) bekezdésének második albekezdése szerinti határátlépési formásoknak kell-e tekinteni. Kétségei vannak azon kérdést illetően, hogy az említett kötelezettségek célja a jövedéki adó megfizetésének biztosítása-e, amennyiben e cél az említett törvény 78. cikkének (1) bekezdésében előírt egyéb kötelezettségek tiszteletben tartásával is elérhető, azaz egyszerűsített bejelentés benyújtásával és a jövedéki adó kiszámításával és az adókötelezettség keletkezésétől számított 10 napon belül történő átutalásával, valamint a Közösségen belül szerzett jövedéki termékekről szóló nyilvántartás vezetésével.

A kérdést előterjesztő bíróság egyéb bíránt megállapítja, hogy a jövedéki adóról szóló törvény 21. cikke (1) bekezdésének 2. pontja és a törvény 78. cikke (1) bekezdésének 3. pontja szerint a jövedéki adó átutalására előírt határidő eltér attól függően, hogy a kenőolajokat belföldi piacon szereztek-e be vagy jövedéki adóköteles Közösségen belüli beszerzés tárgyát képezik, és az ilyen eltérés ellentétes lehet az EUMSZ 110. cikkel.

E körülmények között a Naczelný Sąd Administracyjny felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjesztett a Bíróság elé.

A döntés:

A jövedékiadó-köteles termékekre vonatkozó általános rendelkezésekről és e termékek tartásáról, szállításáról és ellenőrzéséről szóló, 1992. február 25-i 92/12/EGK tanácsi irányelv 3. cikkének (3) bekezdését és a jövedéki adóra vonatkozó általános rendelkezésekről és a 92/12 irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. december 16-i 2008/118/EK tanácsi irányelv 1. cikkének (3) bekezdések úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes, hogy az ezen irányelv hatálya alá nem tartozó olyan termékek, mint a nem üzemanyagként vagy tüzelő-, fűtőanyagként felhasznált kenőolajokra olyan adót vessenek ki, amelynek szabályai megegyeznek a harmonizált jövedéki adó említett irányelvek szerinti szabályaival, amivel ezen adónak az említett termékekre történő kivetése nem jár a határátlépéshez kapcsolódó alakiságokkal a tagállamok közötti kereskedelemben.

A döntés indokolása:

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 92/12 irányelv 3. cikkének (3) bekezdését és a 2008/118 irányelv 1. cikkének (3) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy kizárják az ezen irányelvek hatálya alá nem tartozó termékekre – mint például a nem üzemanyagként vagy tüzelő-, fűtőanyagként felhasznált kenőolajokra – a harmonizált jövedéki adó említett irányelvek szerinti szabályokkal megegyező szabályok szerinti adó kivetését.

Előzetesen meg kell állapítani, hogy az alapeljárás az OTP által a nemzeti jog értelmezése céljából még a 92/12 irány-

elv hatályossága idején előterjesztett kérdésre vonatkozik, a Minister azonban az ezen irányelvnek 2010. április 1-jén – a 2008/118 irányelv által – történő hatályon kívül helyezését követően adott választ e kérdésre. Mivel e válasz alkalmazható mind a 2008/118 irányelv hatálybalépését megelőző, mind az azt követő ügyletekre, időbeli hatályukat tekintve e két irányelvet alkalmazandónak kell tekinteni az említett jogvita szempontjából. *A fortiori* ez az eset áll fenn, amennyiben a 2008/118 irányelv 1. cikkének (3) bekezdése megfelel a 92/12 irányelv 3. cikke (3) bekezdésének.

A harmonizált jövedéki adó szabályaival megegyező szabályok alá tartozó adónak a jövedéki adó alá nem tartozó termékekre történő kivetéséről

Amint azt a kérdést előterjesztő bíróság és a Bírósághoz észrevételeket előterjesztő valamennyi érdekelt megállapította, a Fendt Italiana ítélet 43. pontjából kitűnik, hogy még ha a nem üzemanyagként vagy tüzelő-, fűtőanyagként felhasznált kenőolajok a 2003/96 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének b) pontja szerinti „energiatermékek” fogalmába tartoznak is, ezeket ugyanezen irányelv ugyanezen cikke (4) bekezdése b) pontjának első francia bekezdése kifejezetten kizárja az irányelv hatálya alól. Következésképpen e termékek nem tartoznak az utóbbi irányelv szerinti a harmonizált jövedéki adó rendszerébe.

E körülményekre figyelemmel meg kell állapítani, hogy a hivatkozott kenőolajok nem minősülnek 2008/118 irányelv 1. cikkének (1) bekezdése szerinti „jövedéki termékeknek”, oly módon, hogy ezen 1. cikk (3) bekezdésének megfelelően a tagállamok adót vehetnek ki e termékekre, amennyiben ezen adók nem eredményeznek határátlépési formásokat a tagállamok közötti kereskedelemben.

Az OTP vitatja az alapügyben szóban forgó lengyel szabályozás 2008/118 irányelv 1. cikkének (3) bekezdésével való összeegyeztethetőségét, amennyiben e szabályozás a nem üzemanyagként vagy tüzelő-, fűtőanyagként felhasznált kenőolajokra olyan adót vet ki, amelynek szabályai megegyeznek a harmonizált jövedéki adó ezen irányelv szerinti szabályaival.

E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy amint az a jelen ítélet 31. pontjából kitűnik, e rendelkezés azon egyetlen feltételnek rendeli alá a tagállamok azon lehetőségét, hogy a harmonizált jövedéki adó rendszere alá nem tartozó termékekre adót vessenek ki, hogy ezen adók nem eredményeznek határátlépési formásokat a tagállamok közötti kereskedelemben. A 2008/118 irányelv (4) preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett 1. cikkének (2) bekezdésétől eltérően, amely az említett rendszer alá tartozó termékekre vonatkozik, ezen 1. cikk (3) bekezdése nem írja tehát elő, hogy az érintett adók a harmonizált adóktól eltérő adók, és hogy különleges célt követnek.

Ebből következik, hogy az említett irányelv 1. cikkének (3) bekezdése önmagában nem zárja ki, hogy a tagállamok a harmonizált jövedéki adó rendszere alá nem tartozó termékekre az e rendszer szabályai szerinti adót vessenek ki.

E következtetést nem sérti a 2003/96 irányelv OTP által hivatkozott 20. cikkének (1) bekezdése, amely szerint a 2008/118 irányelv ellenőrzésre és szállításra vonatkozó rendelkezéseinek hatálya alá kizárólag az e rendelkezésben szereplő jegyzékben található energiatermékek tartoznak.

Ugyanis az a tény, hogy e jegyzék nem hivatkozik a 2003/96 irányelv hatálya alól kizárt nem üzemanyagként vagy tüzelő-, fűtőanyagként felhasznált kenőolajokra, nem bír jelentőséggel a 2008/118 irányelv 1. cikkének (3) bekezdésének értelmezését illetően.

A határátlépéshez kapcsolódó alakiságokra vonatkozó tilalomról

Amint arra már emlékeztettünk, a 2008/118 irányelv 1. cikkének (3) bekezdésében előírt követelményeknek való megfelelés érdekében, a nem üzemanyagként vagy tüzelő-, fűtőanyagként felhasznált kenőolajokra kivetett adó nem járhat a határátlépéshez kapcsolódó alakiságokkal a tagállamok közötti kereskedelemben.

E tekintetben a Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, hogy a nemzeti adóköteles termék importőrére előírt alakiság célja az ezen adónak megfelelő díj megfizetésnek biztosítása, amely formáság az e megfizetési kötelezettséget keletkeztető tényhez, azaz a Közösségen belüli beszerzéshez, nem pedig az e rendelkezés szerinti határátlépéshez kapcsolódik.

Ami először is a jövedékiadó-felfüggesztési eljárást illeti, amely a jövedéki adóról szóló törvény 40. cikkének (6) bekezdése szerint alkalmazandó a nem üzemanyagként vagy tüzelő-, fűtőanyagként felhasznált kenőolajokra, úgy tűnik, hogy az ezen eljárásra vonatkozó követelmények mind a más tagállamból behozott termékekre, mind pedig a lengyel belföldi piacon beszerzett termékekre érvényesek, aminek vizsgálata azonban a kérdést előterjesztő bíróság feladata. Ezen egyetlen tény okán, amint azt az Európai Bizottság megállapította, az ilyen követelmények nem tekinthetők határátlépéshez kapcsolódó alakiságoknak.

Ami másodszor a jövedéki adó megfizetésének rendszerét illeti, a kérdést előterjesztő bíróság arra vár választ, hogy a jövedéki adóról szóló törvény 78. cikkének (1) bekezdése 1. pontjának a) alpontjában előírt kötelezettségek, azaz az érintett termékek behozatalát megelőzően a tervezett Közösségen belüli beszerzésről történő bejelentéstételre és a jövedéki biztosíték nyújtására irányuló kötelezettség határátlépési formáságoknak minősülnek-e.

E tekintetben meg kell állapítani, hogy maga e rendelkezés megfogalmazása szerint az abban előírt kötelezettségeket azelőtt kell teljesíteni, hogy az érintett termékek átlépik a lengyel határt. Ráadásul nem vitatott, hogy a jövedéki biztosíték nyújtásának célja az utóbbi megfizetésének biztosítása, így tehát a jövedéki adókötelezettséget keletkeztető tényhez kapcsolódik a jelen ítélet 37. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlat szerint.

Egyébiránt a jövedéki adóról szóló törvény 78. cikkének (1) bekezdésének 1. pontja szerinti kötelezettségek megfelelnek azon rendelkezéseknek, amelyeknek a harmonizált jövedéki adó rendszere alá tartozó termékeket illetően a jövedékiadó-köteles személyeknek a 2008/118 irányelv 34. cikkének (2) bekezdése első albekezdésének a) pontja szerint meg kell felelni. Ebből azt a következtetést kell levonni, hogy az uniós jogalkotó e rendelkezéseket nem tekintette a határátlépéshez kapcsolódó alakiságoknak.

Végezetül az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság szerint az egyszerűsített bejelentés benyújtására és a jövedéki adó kiszámítására és az adókötelezettség keletkezéséről számított 10 napon belül történő átutalására, valamint a Közösségen belül szerzett jövedéki termékekről szóló nyilvántartás vezetésére irányuló, a jövedéki adóról szóló törvény 78. cikkének (1) bekezdésének 3. és 4. pontja szerinti kötelezettségek az esedékes jövedéki adó megfizetésének biztosítására irányulnak. Mindazonáltal e megfontolás nem zárja ki, hogy az e 78. cikk (1) bekezdésének 1. pontjában említett kötelezettségek ugyanezen célt követik.

Ebből következik, hogy a jövedéki adóról szóló törvény 78. cikkének (1) bekezdésének 3. és 4. pontja szerinti kötelezettségek nem tekinthetők a 2008/118 irányelv 1. cikkének (3) bekezdésének második albekezdése szerinti, a határátlépéshez kapcsolódó alakiságoknak a tagállamok közötti kereskedelemben.

Az EUMSZ 110. cikk tiszteletben tartásáról

Bár a kérdést előterjesztő bíróság nem terjeszt elő kifejezetten az EUMSZ 110. cikk értelmezésére vonatkozó kérdést, az előzetes döntéshozatalra utaló határozat indokolásában vizsgálja a jövedéki adó átutalására a jövedéki adóról szóló törvény különböző rendelkezései által előírt határidő e cikkel való összeegyeztethetőségét.

Márpedig a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy az a körülmény, hogy valamely kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdést csak bizonyos uniós rendelkezésekre hivatkozva fogalmazta meg, nem akadályozza annak, hogy a Bíróság megadja e bíróság számára az uniós jog értelmezésének minden olyan elemét, amely hasznos lehet az utóbbi előtt lévő ügy megítéléséhez, akár hivatkozott ezekre a kérdéseinek megfogalmazásában, akár nem. E tekintetben a Bíróságnak kell a nemzeti bíróság által szolgáltatott információk összessége és különösen az előzetes döntéshozatalra utalás indokolása alapján meghatározni az uniós jog azon rendelkezéseit, amelyeknek az értelmezése a per tárgyára figyelemmel szükséges. Következésképpen meg kell vizsgálni, hogy az EUMSZ 110. cikk kizárja-e ezen fizetési határidők előírását.

Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint, valamely adószabályozás csak akkor tekinthető az EUMSZ 110. cikkel összeegyeztethetőnek, ha megállapítást nyert, hogy az jellegénél fogva minden esetben alkalmas annak kiküszöbölésére, hogy a behozott termékekre a hazai termékeknél nagyobb adóterh nehezedjen, következésképpen semmilyen esetben sem jár megkülönböztető hatással.

E tekintetben akkor beszélhetünk az EUMSZ 110. cikk első bekezdésének megsértéséről, ha a behozott terméket és a hasonló belföldi terméket terhelő adót másképp, illetve más eljárás szerint kell kiszámolni, ami – még ha csak bizonyos esetekben is – a behozott termék magasabb adóztatásához vezet.

Amint a Bíróságnak már volt alkalma pontosítani, ez az eset áll fenn, ha a belföldi termelésre kivetett adó megfizetésének határideje hosszabb a más tagállamból importált ter-

mékek esetében alkalmazandó határidőnél. Ugyanis a belföldi termelésre vonatkozó ezen előny az EUMSZ 110. cikkben foglalt tilalmat megsértve eltérő bánásmódot keletkeztet az importált termékek hátrányára.

Úgy tűnik, hogy az következik az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból, hogy a belföldön beszerzett nem üzemanyagként vagy tüzelő-, fűtőanyagként felhasznált kenőolajok kötelezően a jövedékiadó-felfüggesztési eljárás alá tartoznak, amely megállapítást megerősítette különösen a lengyel kormány a tárgyalás során, mindazonáltal a nemzeti bíróság feladata annak vizsgálata. A jövedéki adóról szóló törvény 21. cikkének (2) bekezdése szerint az adóalany az e termék utáni jövedéki adót az adónak a jövedékiadó-felfüggesztési eljárás megszüntetése okán történő keletkezését követő hónap 25. napjáig köteles megfizetni. E fizetési határidő vonatkozik a más tagállamból importált, jövedékiadó-felfüggesztési eljárás alá vont kenőolajokra is. Ezzel szemben a jövedéki adó megfizetésének rendszere alá tartozó importált termékekre vonatkozó fizetési határidő e törvény 21. cikke (3) bekezdésének 1. pontja és 78 cikke (1) bekezdésének 3. pontja és (3) bekezdése szerint az adókötelezettség keletkezésétől számított 10 nap.

A kérdést előterjesztő bíróság részéről elvégzendő vizsgálat sérelme nélkül úgy tűnik, hogy a jövedékiadó-felfüggesztési eljárás alá vont importált kenőolajokra vonatkozó, a lengyel piacon történő forgalomba hozataluktól számított fizetési határidő megegyezik az említett piacon beszerzett kenőolajokra előírt határidővel. Egyébiránt kenőolajok a jövedéki adó megfizetésének rendszere alapján importálhatók, amely a jövedéki adó megfizetésének rövidebb határidejével jár.

Ebből következik a jövedékiadó-felfüggesztési eljárást illetően, amely alá úgy tűnik, hogy a kenőolajok belföldi piacon történő beszerzése kötelezően tartozik, hogy nem áll fenn eltérő bánásmód az importált kenőolajok hátrányára az esedékes jövedéki adóra vonatkozó fizetési határidőt illetően. Az a tény, hogy csak az importált termékek vonatkozásában szintén lehetséges a jövedéki adó megfizetésének a rövidebb fizetési határidővel járó rendszerét is alkalmazni, nem befolyásolja az alapügyben szereplőhöz hasonló szabályozás hátrányosan nem megkülönböztető jellegét.

II.

A Kúria döntései:

II. a)

A Kúria Önkormányzati Tanácsának döntése:³

Ügyszám: *Köf.5012/2017/6.*

Tárgy: Útépítési hozzájárulás önkormányzati rendeleti szabályozásának törvényességi vizsgálata

Vizsgált jogszabály: Baja Város Önkormányzat Képviselő-testületének 18/2017. (IV. 27.) számú önkormányzati rendeletével módosított, az önkormányzati beruházásban megvalósuló útépítésről és az útépítéshez kapcsolódó lakossági

hozzájárulás megfizetéséről szóló 21/2015. (XI. 27.) számú önkormányzati rendelete

Törvényességi probléma:

1. Baja Város Önkormányzata (a továbbiakban: Önkormányzat) önkormányzati beruházásban, a Gyalog utcában, a korábban lakossági kalákában megépült felpályás betonutat felbontotta, és helyére kétpályás aszfaltozott utat épített. Az Önkormányzat Képviselő-testülete (a továbbiakban: Képviselő-testület) ezután felhívta a jegyzőt, hogy a Képviselő-testületnek az önkormányzati beruházásban megvalósuló útépítésről és az útépítéshez kapcsolódó lakossági hozzájárulás megfizetéséről szóló 21/2015. (XI. 27.) számú önkormányzati rendelete (a továbbiakban: Ör.) szerint az üzembe helyezett útépítési beruházások érdekeltiségi hozzájárulásának „kivevésére” irányuló hatósági eljárásokat folytassa le oly módon, hogy az Ör. 7. § (1) bekezdésében meghatározott hozzájárulási mértékeket állapítsa meg.

Baja Város jegyzője 2016. szeptember 26. napján határozatával a per felperesét útépítési hozzájárulás megfizetésére kötelezte, hivatkozva az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 28. § (2) bekezdésében foglaltakra. A jegyző megállapította, hogy az Ör. 8. § (4) bekezdése alapján a „*hozzájárulás megfizetésére az érintett ingatlan tulajdonosa az érdekeltiségi egységben fennálló tulajdoni hányada alapján köteles*”. Az útépítési hozzájárulás mértékét érdekelt lakóegységként az Ör. 7. § (1) bekezdése határozta meg 110.000 forintban.

A felperes fellebbezett, ebben érdekeltisége hiányát hozta föl. Kifogásolta, hogy nem került sor a fejlesztés kapcsán lakosság közmeghallgatásra. Az alperes Képviselő-testülete 2016. október 16-án a fellebbezést elutasította. Utalva az Étv. 28. § (2) bekezdésére a jogalap az alperes szerint megáll, ugyanakkor hivatkozott arra, hogy a képviselő-testület a jogbiztonság fokozása érdekében alkotta meg az Ör.-t a tárgyban. A jogszabályi háttér a kötelezéshez így szerinte messzemenően biztosított volt. Ezért a fellebbezés elutasításra került.

2. A felperes az alperes határozatának bírósági felülvizsgálatát kérte. Hivatkozással élt az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének és az Ör. 2. §-ának sérelmére.

Az ügyben eljáró Kecskeméti Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság álláspontja szerint az Ör. számos rendelkezése ellentétes a jogszabályokkal. A Képviselő-testület ugyanis felhatalmazás nélkül terjesztette ki a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (a továbbiakban: Kkt.) 31. § (2) bekezdésében foglalt rendeletalkotási jogosultságot az Étv. 28. § (2) bekezdése szerinti költségáthárításra.

Rendeletalkotási jogosultság hiányában nem felel meg a fenti jogszabályhelyeknek az Ör. bevezető részének az eredeti jogalkotói hatáskörre utaló része, valamint az Ör. 1. §-ának azon rendelkezése, mely szerint a rendelet célja, hogy meghatározza az önkormányzati beruházásban megvalósuló útépítéshez kapcsolódó lakossági hozzájárulás megfizetésének szabályait. Ugyanez mondható az Ör. 2. §-ának a rendelet hatályára vonatkozó fordulatáról, hogy az vonatkozik „*továbbá a*

³ A döntést BALOGH ZSOLT (kúriai bíró) dolgozta fel.

Baja város területén önkormányzati beruházásban megvalósuló helyi közút építésére, valamint az azokkal érintett ingatlanok tulajdonosai által az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 28. § (2) bekezdés szerint fizetendő útépitési hozzájárulásra.

Az Ör. akkor hatályos 5. § (1) bekezdése szerinti kiterjesztés, azaz hogy önkormányzati kezdeményezésre megvalósuló útépités az „*önkormányzati kezdeményezésre megvalósuló útépités a város területén az Étv. 28. § (1)-(2) bekezdése szerinti útépités*” ugyanezen ok, azaz felhatalmazás hiánya miatt jogellenes, hivatkozással a Köf.5.023/2016/3. sz. kúriai döntésre is. Az Ör. 7. § (1) bekezdésben szereplő „*útépitési hozzájárulás*” fordulat, mivel az Étv. 28. §-a szerinti, ezért hasonló megítélés alá esik.

Az Ör. 8. § (2) bekezdés pedig a bíróság szerint ugyancsak a fenti törvényhely megsértését valósítja meg azzal, hogy mindkét fajta hozzájárulás tárgyában átruházott hatáskörben a képviselő-testület határozatára utal, ami nem feltétlen és nem egyértelmű, a jegyző döntése mellett.

Mindezek miatt a Kecskeméti Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság az előtte folyó per felfüggesztése mellett indítványozta az Ör. törvényességének vizsgálatát, kérte a jogszabály vonatkozó pontjai perbeli alkalmazása tilalmának kimondását.

3. Az érintett Önkormányzat 2017. április 27-én kelt részletes állásfoglalást terjesztett elő, melyben kérte a bírói indítvány elutasítását. Ebben kifejtette, hogy a rendeletet az Önkormányzat részben eredeti jogalkotói hatáskörében alkotta az Alaptörvény 32. cikk (2) bekezdésére hivatkozással. Másfelől pedig, meghatározott pontot illetően, a Kkt. 31. § (2) bekezdése alapján felhatalmazás alapján. Az Étv. 28. § (2) bekezdés tekintetében az állásfoglalás szerint nincs elég kapaszkodó a jogalkalmazó számára, és ezért hiányoznak a kellő garanciák az ingatlantulajdonosoknak. Ezért szükséges a helyi szabályozás.

Az Önkormányzat állásfoglalásában ugyanakkor elismeri, hogy az Ör. bevezető részében elírás szerepel. „(A)z 5. § tekintetében a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény 31. § (2) bekezdésében meghatározott felhatalmazás alapján” szövegben az „5. § tekintetében” helyett „6. § tekintetében” lett volna a helyes megjelölés, de a szöveg az adott helyeken egyértelművé teszi, hogy melyik, Étv.-re vagy Kkt.-re való hivatkozásról van szó. Az Önkormányzat szerint ez nem értelemzavaró hiba, csak elírás. Éppen ezért ugyanezen a napon, 2017. április 27-én az Ör.-t módosították oly módon, hogy a rendeleti alcímek megcserélésével a kérdéses szövegrész az 5. §-ra utalással, az ott hivatkozott jogszabályhellyel „*ténylegesen is [a Kkt.] 31. § (2) bekezdése szerinti lakossági kezdeményezésre megvalósuló útépitésre mutasson*”. Az ugyanezen a napon kihirdetett és április 28-tól hatályos, az Önkormányzat 18/2017. (IV. 27.) számú önkormányzati rendeletét az Ör. módosításáról csatolták is.

Az Önkormányzat állásfoglalásában hivatkozik továbbá a Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvényre (a továbbiakban: Stabilitási tv.), amelyik 28–29. §-ai szerint fizetési kötelezettséget csak törvényben vagy törvény felhatalmazása alapján önkormányzati rendeletben lehet meghatározni, ami azonban nem minősülhet szerinte

köztehernek, fizetési kötelezettségnek, hanem költségmegosztásnak csupán.

Végezetül az állásfoglalás a hatáskör átruházhatósága mellett érvel, a képviselő-testületre utalást az Ör. 8. § (2) bekezdésében nem tartja félrevezetőnek

A döntés:

A Kúria Önkormányzati Tanácsa megállapította, hogy a bírói kezdeményezés megalapozott, ezért a kért önkormányzati rendeleti rendelkezéseket megsemmisítette, valamint elrendelte általános és egyedi alkalmazási tilalmát. A döntés elvi lényege szerint a helyi önkormányzat központi szinten már szabályozott tárgyban, arra vonatkozóan ellentétes tartalommal nem alkothat rendeletet és nem vonhat e tárgyhoz tartozó kérdést más rendeleti szabályozása körébe se.

A döntés indoka:

A Kúria döntése három érvrendszer köré csoportosul: egyrészt a jogi környezet tartalmával és annak az Ör. törvényességére vonatkozó relevanciájával foglalkozik, másrészt az Ör. jogi környezetével, végül elemezte az indítvánnyal érintett és az Ör. többi részének egymáshoz való viszonyát, mivel megsemmisítés esetére a megmaradó szabályozás konzisztenciája tekintetében is kétség merült föl.

1. Az eljárásban alkalmazandó önkormányzati rendeleti joganyag

Az ügyfélre vonatkozó határozat 2016. szeptember 26-án kelt. Az ekkor hatályos Ör.-nek a bírói indítvánnyal érintett rendelkezései alább a következők [A–F]).

A) [Az Ör. bevezető része]

„*Baja Város Önkormányzat Képviselő-testülete az Alaptörvény 32. cikk (2) bekezdésében meghatározott eredeti jogalkotói hatáskörében, az 5. § tekintetében a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény 31. § (2) bekezdésében meghatározott felhatalmazás alapján, az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés a) pontjában, az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 28. § (1) bekezdésében, Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdés 2. pontjában meghatározott feladatkörében eljárva, Baja Város Önkormányzat Képviselő-testületének a Képviselő-testület és Szervei Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 25/2014. (XI. 28.) önkormányzati rendelet 2. melléklet 4. pont 4.2. alpont 4.2.1. alpontjában meghatározott véleményési jogkörében eljáró Baja Város Önkormányzat Képviselő-testülete Ügyrendi és Jogi Bizottsága véleményének kikérésével a következőket rendeli el.*”

B)

„*1. § E rendelet célja, hogy meghatározza az e rendelet hatálya alá tartozó útépitési beruházások esetében a lakossági kezdeményezésre önkormányzati együttműködéssel megvalósuló útépités eljárási kereteit, valamint az önkormányzati beruházásban*

megvalósuló útépitéshez kapcsolódó lakossági hozzájárulás megfizetésének szabályait.”

C)

„2. § E rendelet hatálya kiterjed az önkormányzat és a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (a továbbiakban: Kkt.) 47. § 15. pont szerinti helyi közút használatában érdekelt között a Kkt. 31. § (1) bekezdése alapján létrejött együttműködés keretében megvalósuló helyi közút építésére (földút szilárd burkolattal való ellátására), valamint az ehhez kapcsolódóan előírt útépitési érdekeltségi hozzájárulásra, továbbá a Baja város területén önkormányzati beruházásban megvalósuló helyi közút építésére, valamint az azokkal érintett ingatlanok tulajdonosai által az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 28. § (2) bekezdése szerint fizetendő útépitési hozzájárulásra.”

D) [Az Ör. fejezetcíme és §-a]

„2. Önkormányzati kezdeményezésre megvalósuló útépités

5. § (1) Az önkormányzati kezdeményezésre megvalósuló útépités a város területén az Étv. 28. § (1)-(2) bekezdése szerinti útépités.

(2) Az (1) bekezdés alapján történő útépités esetén fizetendő útépitési hozzájárulás mértéke megállapításának és megállapított hozzájárulás kivetésének szabályait a 7-8. § tartalmazza.”

E)

„3. A lakossági hozzájárulás mértékének megállapítására vonatkozó szabályok, a hozzájárulás megfizetésének rendje

7. § (1) Az útépitési hozzájárulás, az útépitési érdekeltségi hozzájárulás a) lakóegységenként 110 000,- Ft, b) társasházi lakóegységenként 55 000,- Ft, c) vegyes rendeltetési egységenként 90 000,- Ft, d) garázs egységenként 40 000,- Ft.

(2) A hozzájárulás mértékének megállapításakor az ingatlanon lévő épületnek az ingatlan-nyilvántartásban szereplő rendeltetését kell irányadónak tekinteni azzal, hogy ha az ingatlan több rendeltetésű, akkor a fő rendeltetését kell figyelembe venni, ennek megállapítására szükség esetén a jegyző helyszíni szemlét tart.

(3) Az (1)-(2) bekezdés alapján az érintett ingatlanok tulajdonosaira kivetett útépitési hozzájárulás összege nem haladhatja meg az útépités megvalósításának összköltségét, amelyet a képviselő-testület a megvalósult beruházás üzembe helyezését követően, határozattal állapít meg.

(4) Az (1)-(2) bekezdés szerint kivetett útépitési érdekeltségi hozzájárulás összege az útépitési együttműködésben résztvevő lakosok által vállalt anyagi hozzájárulás mértékénél nem lehet magasabb.”

F)

„8. § (1) A hozzájárulás kivetésére kizárólag a megvalósult beruházás üzembe helyezését követően kerülhet sor.

(2) A hozzájárulás kivetéséről, részletfizetés engedélyezéséről – a hozzájárulás mértékéről és a megfizetés módjáról szóló képviselő-testület határozat rendelkezései alapján – első fokon a képviselő-testület átruházott hatáskörében a jegyző dönt.

(3) A hozzájárulás megfizetése alól felmentés nem adható.

(4) A hozzájárulás megfizetésére az érintett ingatlan tulajdonosa az érdekeltségi egységben fennálló tulajdoni hányada után köteles.

(5) A hozzájárulás 7. § szerinti összegét a határozat jogerőre emelkedését követő hatvan napon belül, egy összegben kell megfizetni a határozatban megjelölt önkormányzati számlára.

(6) A kötelezett természetes személy részére a hozzájárulás megfizetésére nyitva álló időtartamon belül benyújtott indokolt kérelmére legfeljebb harminchat havi kamatmentes részletfizetés engedélyezhető azzal, hogy az egyhavi fizetendő részlet mértéke nem lehet kevesebb, mint 2000,- Ft.

(7) A kötelezett – vagy polgári jogi jogutódja – köteles bejelenteni, ha az érintett ingatlant a hozzájárulás teljes összegének megfizetése előtt a kötelezett elidegeníti vagy a kötelezett tulajdoni hányadában, tulajdoni helyzetében változás áll be.

(8) A képviselő-testület és a jegyző eljárására a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.”

A 2017. április 27-i módosítás során az Ör. 2. [5. §] és 3. [6. §] címei tartalmukkal együtt helyet cseréltek, így az 5. §-ra utalás – az észrevétel szerint az eredetileg szándékolttal egyező lett, amennyiben az a továbbiakban a Kkt.-ben szabályozott útépitési érdekeltségi hozzájárulás kereteire vonatkozik.

A bírói indítvány megítélése szempontjából a módosítást nem lehet figyelembe venni, mivel a Kúriának a per tárgya szempontjából releváns tényállás szerinti időben hatályos joganyagot kell alkalmaznia. Ugyanakkor abból a szempontból, hogy szoros összefüggés okán esetleg a hatályos joganyag tekintetében is döntést kell hozni, a felülvizsgálatnak figyelemmel kell lennie a hatályos jogi helyzetre is. Mindennek alapját a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban Bszi.) 55. § (1) bekezdése adja, amelyik szerint az önkormányzati tanács az indítványhoz kötve van, de az önkormányzati rendeletnek az indítványban megjelölt rendelkezésével szoros összefüggésben álló más rendelkezését is vizsgálhatja. Ilyen helyzet azzal is előállhat, ha a jogellenesség részben már hatálytalan, de jórészt hatályos rendelkezések tekintetében áll meg, amikor is a joganyag összefüggéseit lehet, hogy különböző időállapotokban szükséges vizsgálni.

A döntés rendelkezései hatályának megállapításához szükségessé vált annak vizsgálata is, hogy a perbeli időhöz képest későbbi rendeletmódosítás, ha a jogsértés korábban megállt, vajon kiküszöböli-e azt a továbbiakra nézve.

2. Az Ör. jogi környezete

A Kúria az indítvány tartalmának lényegével és annak okfejtésével egyetértett. A bíróság kezdeményezése azon alapult, hogy az Ör.-ben összekeveredik két különböző jogintézmény szabályozása. Közülük az egyik az útépitési érdekeltségi hozzájárulás, amit a Kkt. szabályoz, a másik az útépitési hozzájárulás, amit az Étv. szabályoz.

A Kkt. az útépitési érdekeltségi hozzájárulásról a következőképpen rendelkezik:

„31. § (1) A közút használatában érdekelt természetes és jogi személyek, valamint a helyi önkormányzat az alapvetően helyi lakossági érdeket szolgáló közút építésére (földút szilárd burkolattal való ellátására) együttműködhetnek. Az együttműködés (a továbbiakban: útépitési együttműködés) formáját a résztvevők maguk határozzák meg.

(2) A helyi önkormányzat – ha az útépitési együttműködésben az érdekeltek több mint kétharmada részt vesz – az abban

részt nem vevő, de a közút használatában érdekelt természetes és jogi személyt a résztvevők által vállalt anyagi hozzájárulás mértékéig – a rendeletében meghatározott módon – útépitési érdekeltégi hozzájárulás fizetésére kötelezheti.”

Az útépitési hozzájárulást viszont az Étv. szabályozza:

„Útépités és közművesítési hozzájárulás

28. § (1) A helyi építési szabályzatban a területre előírt kiszolgáló utakat és a közműveket az újonnan beépítésre szánt, illetve a rehabilitációra kijelölt területeken legkésőbb az általuk kiszolgált építmények használatbavételéig meg kell valósítani. E kötelezettség teljesítése, ha jogszabály vagy megállapodás arra mást nem kötelez, a települési – a fővárosban megosztott feladatkörüknek megfelelően a fővárosi, illetve a fővárosi kerületi – önkormányzat feladata.

(2) Ha a kiszolgáló utat, illetőleg közművet a települési önkormányzat megvalósította, annak költségét részben vagy egészben az érintett ingatlanok tulajdonosaira átháríthatja. A hozzájárulás mértékéről és a megfizetés módjáról a települési önkormányzat képviselő-testülete hatósági határozatban dönt. Az útépitési és közművesítési hozzájárulás nem róható ki, ha az út- és közműépítéshez szükséges terület kialakítása érdekében korábban lejegyzett telekrészért járó kártalanítás összegének megállapítása során az út és a közmű megépítéséből eredő érték-növekedést figyelembe vették.

(3) A fővárosban a (2) bekezdés szerinti hatósági jogkör gyakorlására – megosztott hatáskörüknek megfelelően – a fővárosi közgyűlés, illetve a fővárosi kerületi önkormányzat képviselő-testülete rendelkezik hatáskörrel. A hozzájárulásból befolyt bevétel olyan arányban illeti meg a fővárosi és a kerületi önkormányzatot, amilyen arányban a helyi közút kialakításával kapcsolatos költségeket viselték.”

Ez a két intézmény egymástól különbözik. Az útépitési hozzájárulás költségáthárítást célzó fizetési kötelezettség, azaz közteher-fajta. Az útépitési érdekeltégi hozzájárulás viszont az ingatlanulajdon alapján érdekeltek megállapodásán alapszik, amit csak kiegészít a közigazgatási kötelezés eleme az érdekeltégi egység érdekében, az érintettség alapján a hasznokat élvező, de döntési szempontból kisebbségi tulajdonosok tekintetében.

A két intézmény jogi szabályozása eltérő, és különbözik az önkormányzati jogalkotás jellege és terjedelme is. Az Alaptörvény 32. cikk (2) bekezdése alapján feladatkörében eljárva a helyi önkormányzat törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, illetve törvényben kapott felhatalmazás alapján alkot rendeletet. A törvényhozással már foglalt szabályozási tárgyat az önkormányzat felhatalmazás nélkül nyilvánvalóan nem szabályozhatja a magasabb szintű szabályozással ellentétesen. Ebből következően az útépitési hozzájárulás tekintetében az önkormányzat nem rendelkezik rendeletalkotási hatáskörrel, hiszen az Étv. 28. § (2) bekezdésében hatósági határozatról van szó, ami nem normatív, hanem egyedi aktus. Ezt erősíti meg a Kúria Köf.5023/2016/3. számú határozata, amelyik erről a szabályanyagról [19] pontjában ugyanezt mondja, egy hasonló tényállás kapcsán. A Kúria ezzel kapcsolatban nem osztja az Önkormányzat álláspontját, hogy a döntésre ne lehetne jelen ügyben hivatkozni, hiszen az Étv. hivatkozott rendelkezése tekintetében a felhatalmazás hiánya releváns, mivel az adott tárgy szabályozásáról is van szó az Ör.-ben.

Jelen esetben rendeletalkotási felhatalmazás csak a Kkt. 31. § (2) bekezdése alapján van.

Az Étv. 28. §-ából hiányzó felhatalmazás azonban egyben azt is jelenti, hogy ebben a tárgyban az eredeti felhatalmazás az Alaptörvény 32. cikk (2) bekezdése alapján nem hívható fel, hiszen az adott társadalmi viszonyt az idézett törvény már szabályozza. Ha valamiről hallgatott a jogalkotó, ott külön vizsgálendő, nem azért van-e ez, merthogy nem kívánja azt szabályozni. E rendelet tekintetében az eredeti jogalkotói hatáskörre nem lehet hivatkozni. Részben azért, mert a Kkt. alapján felhatalmazása van az Önkormányzatnak, részben azért, mert az Étv. alapján a tárgyban a rendeletalkotás felhatalmazás hiányában kizárt, tekintettel a Stabilitási törvény ezt kifejezetten megkövetelő szabálya miatt. Ebből következően az Ör. akkor hatályos bevezető részének nemcsak az a része Alaptörvény-ellenes, amelyik az 5. § tekintetében rosszul jelöli meg a vonatkozó törvényt, mint a felhatalmazás alapját. Hanem ezen kívül az utalás is az eredeti jogalkotói hatáskörre, amiről jelen esetben egyáltalán nem lehet szó. Ráadásul a Kúria szerint egy adott önkormányzati rendelet általában nem alkotható meg részben eredeti jogkörben, másik részben pedig felhatalmazás alapján. Így ugyanis ellentmondásos szabályozási helyzet keletkezhet. Az Alaptörvény 32. cikk (2) bekezdéséből, miszerint a helyi önkormányzat „feladatkörében eljárva a helyi önkormányzat törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, illetve törvényben kapott felhatalmazás alapján rendeletet alkot” eleve vaglyosság következik.

Az elbíráláskori jogi állapoton a későbbi módosítás sem változtatott lényegesen. A bevezető rész jogellenességének orvoslására a hivatkozott rendeleti szabályrészek helyét változtatták meg. Nyilvánvalóan azért, mert a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 8. § (2) bekezdése szerint nem lehet módosítani a jogszabály bevezető részét. A számszerűen helyes hatályos hivatkozás mellett is megmaradt az a tartalmi probléma, hogy az Étv. szerinti útépitési hozzájárulás tárgyát nem lett volna szabad tovább szabályozni.

Így a jogi helyzet megállapításával összefüggésben rögzíthető, hogy az akkor hatályos Ör. bevezető része, valamint a 2017. április 28-tól hatályos Ör. bevezető része egyaránt, részben más okból, sérti az Alaptörvény 32. cikk (2) bekezdését, továbbá a jogszabályszerkesztésről szóló 61/2009. (XII. 4.) IRM számú rendelet (a továbbiakban: Jszer.) 52. és 55. §-át.

A jogi környezet pontos meghatározásából következően lényegében helytálló a bíróság azon törekvése, hogy megpróbálta az Ör.-en belül meghatározni és leválasztani a szükséges felhatalmazás hiányában megalkotott részeket. Már csak azért is érthető és jogszerű a bíróságnak ezen törekvése, mert az előtte fekvő ügyben éppen a kifogásoltan szabályozott jogintézményre vonatkozó szabályozás törvényellenességének lehetősége merült föl. Így esetében szóba jött a kereseti kérelemhez kötöttség szempontja.

Tekintettel arra, hogy az útépitési hozzájárulást illetően az Önkormányzatnak nem volt rendeletalkotási jogköre, az Ör. minden vonatkozó részének, azaz a jelen ítélet I. pontjával megjelölt részben meghatározott A–F) pontoknak a vonatkozásában a törvényellenesség megállapítható. Az A) pont tekintetében egyedül a törvényellenes korábbi állapot meg-

állapításán túli megsemmisítés külön is megáll, mert bár az Önkormányzat azóta módosította az Ör-t, a felhatalmazás és a jogszabályhelyre utalás tartalma ugyancsak törvényellenes maradt.

3. A szabályanyag konzisztenciája

A továbbiakban a Kúria azt vizsgálta, hogy vajon az indítványnak helyt adó megsemmisítési rendelkezések nyomán az Ör. nem sérül-e végzetesen, illetve annak a megmaradó részei kiállják-e a törvényesség próbáját. Eljárási értelemben mindez úgy jelentkezik, hogy az indítványhoz kötöttséggel összefüggésben a törvényességi vizsgálat köre jelen esetben hol húzandó meg.

A Kúria a tartalmi vizsgálat ezen pontján ismételtén hivatkozik a Bszi. vonatkozó rendelkezésére. A Bszi. 55. § (1) bekezdése szerint „(a)z önkormányzati tanács az indítványhoz kötve van, de az önkormányzati rendeletnek az indítványban megjelölt rendelkezésével szoros összefüggésben álló más rendelkezését is vizsgálhatja”.

Megállapítható, hogy az indítványnak változtatás nélkül való helyt adó döntés esetén az Ör.-ben nem teljesen szűnik meg a két különböző jogviszony összekeveredett szabályozása, csak éppen most már egyedül a közútfejlesztési érdekeltégi hozzájárulás jogintézményére vetítve fog majd megjelenni. Különösen a megmaradó 7. § problematikus, amelyik az érdekeltégi hozzájárulást – az útépitési hozzájárulás sémájára – ingatlantípusok egységeire (a rendelet 3. §-a szerinti fogalomkészlet szerint, de aztán ezt a szövegben mégsem használva: érdekeltégi egysége) vetítve egységesen határozza meg. Ebben a megközelítésben magához az ingatlan tulajdonhoz kötődik a kötelezettség. Holott az érdekeltégi hozzájárulás, általában az érdekeltég mértékéhez igazodik. Vagyis akinek a földtulajdona nagyobb, annak az érdekeltég és egyben felelőssége mértéke szintén számottevőbb lesz, tehát elvileg a hozzájárulása is lehet magasabb. Analógiával élve: a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény szerinti vízitársulat esetében az érdekeltégi hozzájárulás alapja hektáronkénti [8. § (2) bekezdés]. A hegyközségekről szóló 2012. évi CCXIX. törvény szerinti hegyközségi járulékalapját sem maga a tagság, hanem az ültetvény területe, a termelt, illetve felvásárolt bor mennyisége stb. képezi, és a kötelezettség mértéke ezekkel, mint járulékalappal, lesz arányos [47. § (3) bekezdés]. Olyan társulások esetében tehát, amelyek a felek akaratából magánjogi alapon jönnek létre, a többségi érdekeltek, akik megalapítják az együttműködés jogi formáját, a tevékenységben objektíve érdekelt – telekérték-növekedést szintén nyerő, de hozzájárulni nem akaró – kisebbséget hozzájárulásra tudják bírni. Oly módon, hogy döntésüket akár közigazgatási kötelezés követheti. Ezekben a jogintézményekben a kötelezettség alapja rendszerint az ingatlanérték valamilyen egységben kifejezett mutatója szokott lenni. Mindez ebben a jogi konstrukcióban így logikus, és egyben a hagyományos megoldás is ilyen.

Jelen esetre nézve ebből annyi következik, hogy a megsemmisített rendelkezések után maradó rendelet rész szakmai értelemben vett konzisztenciáját célszerű felülvizsgálni

a jövőbeli jogszabályba ütközések kockázatának csökkentése érdekében. Megállapítható ugyanakkor, hogy az Ör. a megsemmisített részek nélkül formailag „életképes”, azaz jogszerű marad. A Kúriának nincs célszerűségi vizsgálat lefolytatására hatásköre a helyi szabályozást illetően. A szabályozás társadalmi viszonyok befolyásolására ésszerűen alkalmas volta teljes egészében az Önkormányzat felelősségi körébe tartozik.

A Kúria mindezen fenti vizsgálati irányok (1–3.) körében lefolytatott értékelések együttesen mérlegelt eredményei alapján döntött úgy, hogy a bírói indítványnak lényegében teljes körűen helyt ad, tekintetbe véve az azóta hatályba lépett módosítást is. A Kúria Önkormányzati Tanácsa a rendelkező rész szerint megállapította az Ör. ott meghatározott fordulatának törvényellenességét. Az alkalmazási tilalom kimondása mellett ugyanakkor a rendelet megmaradó részét – a jelen indoklásban megfogalmazott figyelemfelhívás mellett – hatályában fönntartotta.

A Bszi. 55. § (2) bekezdés a) pontja értelmében „(h)a az önkormányzati tanács megállapítja, hogy az önkormányzati rendelet vagy annak valamely rendelkezése más jogszabályba ütközik, az önkormányzati rendeletet vagy annak rendelkezését megsemmisíti, megállapítja a hatályon kívül helyezett önkormányzati rendelet vagy annak rendelkezése más jogszabályba ütközését”. Az Önkormányzati Tanács az Ör. rendelkező részben foglalt fordulatát az Alaptörvény 32. cikk (2) bekezdésébe ütköztető törvényértőnek minősítette, és a Bszi. 56. § (5) bekezdése alapján az alkalmazási tilalmat megállapította.

II. b)

A Kúria, mint felülvizsgálati bíróság döntése:⁴

Az ügy száma: Kfv.V.35.657/2016/5. szám

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás:

A felperes a 2014. október havi általános forgalmi adó (áfa) bevallásában beszerzést terhelő levonható adót szerepeltetett. Ez az összeg tartalmazta az Erdő Zrt. (a továbbiakban: Zrt.) által x. számú szerződés alapján számlázva; lábón értékesített erdő: V. 5-E 535m³, G. 6-D 295 m³, L. 33-C 445 m³, összesen 1275 m³; „lábonerdő” megnevezésű 2014. október 21-én kiállított és 2014. október 15-i teljesítési dátumú, x. sorszámú számla, valamint a T.I. egyéni vállalkozó (egyéni vállalkozó) által „lábón álló erdő megállapodás szerint” Cs. 23/A/9,42 ha NFGY, Cs. 23/C/1,70 ha TRV szla: 2014. október 22-én kiállított és azonos teljesítési dátumú x. sorszámú bizonylat adótartalmát 5 547 960 Ft + 6 750 000 Ft-ot.

Az adóhatóság a felperesnél 2014. szeptember 1-től november 30-ig terjedő időszakra áfa adónemben bevallások utólagos vizsgálatára irányuló ellenőrzést végzett. Az elsőfokú adóhatóság a revízió eredményeként hozott határozatában a felperes terhére 2014. október és november hónapok

⁴A döntést DARÁK PÉTER (a Kúria elnöke) szerkesztette

ra 5 601 000 Ft adóhiánynak minősülő adókülönbözetest, következő időszakra átvihető követelés különbözeteiként 18 995 000 Ft-ot, mint csökkentő összeget állapított meg, 1 120 000 Ft adóbírságot szabott ki, 17 000 Ft késedelmi pótlékot számított fel.

A felperes fellebbezése alapján eljár alperes a 2015. december 22. napján kelt határozatában az elsőfokú határozatot – az indokolás részbeni kiegészítése mellett – helybenhagyta. Érdemi döntését az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Áfatv.) 5. § (1) bekezdésére, 6. § (1) bekezdésére, 9. § (1) bekezdésére, 55. § (1)-(2) bekezdéseire, 83. §-ára, 119. § (1) bekezdésére, 120. § a) pontjára, 127. § (1) bekezdés a) pontjára, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 5:14. § (1) bekezdésére, 5:15. §-ára, 5:39. § (1) bekezdésére, 5:50. § (1) bekezdésére, 5:51. §-ára, a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: Számtv.) 15. § (3) bekezdésére, 165-166. §-aira, adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.) 1. § (7) bekezdésére, 2. § (1) bekezdésére, 95. §-ára, 97. §-ára, 165. § (1) bekezdésére, 170. § (1) bekezdésére, a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 50. § (6) bekezdésére alapította. Hivatkozott még az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény (a továbbiakban: Erdőtvt.) 70. § (1)-(3) bekezdéseire is.

Az alperes határozatának indoklása szerint az elsőfokú adóhatósági határozat elsődlegesen és jogszerűen azon a körülményen alapul, hogy a felperes nem lépett a faállományok birtokába, ezért a számlák kiállításakor és az ezeken feltüntetett teljesítési időpontokban nem rendelkezett birtokosként a lábón álló terménnyel, emiatt nem következett be a tulajdonosként való rendelkezési jogosultsága, ami az Áfatv. szerinti termékértékesítés létrejöttének alapvető feltétele.

A számlák szerinti termék felett csak elvállalással lehet tulajdonjogot szerezni és egyik esetben sem történt meg a bizonylatok szerinti teljesítési időben a lábón álló faállomány földtől való elválása, azaz a faállomás tényleges kitermelése. Az elsőfokú határozatban megállapítottakkal szemben azonban az eladók vonatkozásában fennállt a tulajdonosként való rendelkezési jogosultság minden feltétele, mert az eladók személye azonos a földtulajdonoséval, illetve annak vagyonekezelőjével, akiket megillet a földrés és az azon elhelyezkedő (még lábón álló) faállomány tulajdonjoga.

Az alperes hivatkozott arra is, hogy az erdőgazdálkodó a faállomány felett nem gyakorolhatja jogszerűen az elidegenítés jogát. Az alkotórészre, mint járulékos dologra (lábón álló fára) kiterjednek a földologra (a földterületre) vonatkozó tulajdoni jogi hatások, és az elválás hiányában a mellékdolog osztja a földolog jogi sorsát. Mindaddig, amíg a fa szoros fizikai kapcsolatban van a földdel (tehát amíg lábón álló fa kitermelésére nem kerül sor) addig a fát csakis a földterülettel együtt lehet értékesíteni. Tekintettel arra, hogy a számlákon szereplő teljesítési időpontokban nem került sor a lábón álló faállomány kitermelésére, a földterület és az azon elhelyezkedő fa jogszerű értékesítésére az ingatlan mindenkorai tulajdonosa volt a jogosult.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése:

A felperes keresetében az alperes határozatának elsőfokú határozatra is kiterjedő, javára történő megváltoztatását, vagy hatályon kívül helyezés mellett az elsőfokú közigazgatási szerv új eljárásra kötelezését kérte, eljárási és anyagi jogszabálysértésekre hivatkozott.

Az alperes ellenkérelmében a felperes keresetének elutasítását kérte. Fenntartva a határozatában foglaltakat azt hangsúlyozta, hogy az ügyvel érintett polgári szerződéseket, ügyleteket adójogi szempontból vizsgálta meg, és ennek megfelelően vont le következtetéseit.

A jogerős ítélet:

Az elsőfokú bíróság azt állapította meg, hogy az alperes teljesítette az Art. 97. §-ába, Ket. 50. § (6) bekezdésébe foglalt tényállás tisztázási és bizonyítási kötelezettségét, a bizonyítékokat okszerűen mérlegelte, határozata megfelel a jogvita eldöntésére irányadó anyagi jogszabályoknak, a felperes által vitatott körben nem jogszabálysértő, ezért a keresetet elutasította.

Ítéletének indoklása szerint a Zrt. által értékesített faanyag tekintetében egyértelműen az állapítható meg, hogy az erdőrészt, illetve az ezen elhelyezkedő erdő a magyar állam (állam) tulajdonát képezi. A Zrt. a szerződés megkötésekor, mint 100%-os állami tulajdonban álló cég az államot képviselte, és az állam csupán képviselője útján tud gazdálkodni. Az egyéni vállalkozóval kötött szerződés esetében sem vált el a tulajdonos, illetve az erdőgazdálkodó személye. Ennek indoka az, hogy az egyéni vállalkozó személyében azonos a magánszeméllyel, és önmagában a magánszemély akaratából a magánszemély vagyonelemei, így az erdők is az egyéni vállalkozói vagyonba utalhatók, akár informális módon is. A faállomány értékesítésére nem az erdőgazdálkodó, hanem kizárólag a tulajdonos jogosult.

Rögzítette, hogy a keresetben hivatkozott személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (a továbbiakban: Szjtv.) fogalom meghatározása jelen ügyre nem irányadó. Tekintettel arra, hogy az Áfatv. a lábón álló fára vonatkozóan önálló fogalmat nem határoz meg, a Ptk. dolog, illetve alkotórész fogalmát kell irányadónak tekinteni akkor, amikor a termékértékesítés megvalósulását kell vizsgálni, ezért a felperes csak a tulajdonostól és elvállalással szerezhetett volna a lábón álló fa tekintetében tulajdonosi, illetve rendelkezési jogosultságot. A számlák ezért és azért sem hitelesek, mert a teljesítés időpontját nem a valósággal egyezően tartalmazzák.

Az alperes a Ptk. 5:14. § (1) bekezdésére, 5:15. §-ára figyelemmel helyesen határozta meg, hogy az erdő faállománya alkotórésznek minősül, mivel az erdőállomány úgy van tartósan egyesítve az alatta elhelyezkedő földterülettel, hogy az elválasztással a földolog értéke számottevően csökken. A Ptk. 5:30. § (1) bekezdésére, 5:38. § (1) bekezdésére alapítottan egyetértett az alperessel a tekintetben is, hogy a Zrt. és az egyéni vállalkozó is jogosult volt arra, hogy az erdőterület vonatkozásában olyan szerződést kössön, amely a vevőt a szerződés megkötésének időpontjában a még lábón álló erdő

kivágására, ezzel ingóvá tételére és tulajdonossá válására feljogosítsa.

Nem látta alkalmazhatónak a felperes által hivatkozott Ptk. 5:50. § (1) bekezdése szerinti törvényhely második mondatába foglalt szabályozást, és azt rögzítette, hogy a felperesnek nem volt olyan jogcíme, amely alapján a fák tulajdonba vételére az elvást, a kitermelést megelőzően jogosult lett volna. Hangsúlyozta azt is, hogy nem a birtokba vétel, hanem a tulajdonosként való rendelkezési jog alapozza meg a termékértékesítést, erre alapítható az áfa visszaigénylési jog is. Nem fogadta el ezért a felperes álláspontját, mely szerint a lábbon álló erdő önálló fizikai és jogi sorsát akkor kezdi meg, amikor az erdészeti hatóság a fa használati munkára tett bejelentést jóváhagyja, mivel ettől a pillanattól lehet terméként rendelkezni vele.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem:

A jogerős ítélet ellen a felperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, kérte hatályon kívül helyezését, kereseti kérelem szerinti döntés meghozatalát. Érvelése szerint a jogerős ítélet az Európai Unióbeli nemzeti és regionális számlák európai rendszeréről szóló 549/2013/EU rendelet (EU rendelet) 3. fejezet 3. 54. pontjába, az Alaptörvény *M) cikk* (1) bekezdésébe, az Erdőt. 2. § (1) bekezdésébe, 5. § 25. pontjába, 6. § (1) bekezdésébe, 17. § (1) és (5) bekezdésébe, 22. § (3) bekezdés *c)* pontjába, 26. § *a)* pontjába, 33. § (1) bekezdés *f)* pontjába 36. § (1) bekezdésébe, az Szj. 3. § 29. pontjába, az Áfatv. 9. § (1) bekezdésébe, 55. § (1) bekezdésébe, 119. § (1) bekezdésébe, 120. § *a)* pontjába, 169. § *c), e)* és *f)* pontjaiba, 82. §-ába, a Számtv. 28. § (2) bekezdés *b)* pontjába, 166. § (1) és (3) bekezdésébe, a Ptk. 5:14. § (1) bekezdésébe, 5:15. §-ába, 5:39. § (1)-(3) bekezdésébe ütközik.

Felülvizsgálati kérelemben – keresetével egyezően – részletesen kifejtette jogi álláspontját, amely az alábbiakban összegezhető:

A határozatok tévesen alapítják döntéseiket a Ptk.-ra. A jelenleg hatályos Áfatv. nem vitásan nem határoz meg lábbon álló fára vonatkozó önálló fogalmat, de van olyan adójogszabály (Szj.), amelyben ez szerepel, mint ingatlan részét nem képező betakarítatlan termés, termény és jelen ügy egyik gazdasági eseményének adóalanyára egyébként is kiterjed az Szj. hatálya. Hivatkozott arra is, hogy a korábbi Áfatv.-ben szerepelt a lábbon álló fa, és az a törvényhely, amelyhez kapcsolódóan ez rögzítésre került, nem változott, ezért a lábbon álló fát egyértelműen a kitermelés előtti állapotban lévő élőfával kell azonosítani, és terméknek kell tekinteni.

Az EU rendelet a lábbon álló faállományt befejezetlen termelési készletnek minősíti, majd vágás érettségi kort elérve a késztermék készlet részét képező olyan terméknek, amely értékesíthető a kitermelés előtt. Mindezek miatt több jogszabály alapján is egyértelműen megvalósultak az Áfatv. szerinti termékértékesítések, tekintettel arra is, hogy a Ptk.-t, illetve kommentárját vizsgálva az is kijelenthető, hogy a lábbon álló fa gyümölcs és ekként kell értelmezni. Az erdőhasználattal érintett lábbon álló fa ingatlantól független olyan termék, amely adható, vehető, és a fakitermelés komplex folyamat.

Ez utóbbi során a vevő meghatározza nem csak a tuskótól való elválasztást, de a további darabolási folyamatot is, ennek során a dologgal tulajdonosként rendelkezik, mivel értéket befolyásoló jelentős átalakítási tevékenységet végez, így nem a fakitermelést követően, hanem azt megelőzően is fennállt a tulajdonoskénti rendelkezési joga az általa kötött szerződések értelmében.

Az alperes ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte. Érvelése szerint a felülvizsgálati kérelemmel támadott határozat megfelel a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 206. § (1) bekezdésének, 221. § (1) bekezdésének. Hivatkozott arra is, hogy önmagában az a tény, hogy a felperes jogi álláspontja nem azonos a jogerős ítéletben foglaltakkal, még nem alapozza meg a Pp. 270. § (2) bekezdésében foglalt törvényi feltételek fennállását.

A Kúria döntése és jogi indokai:

A felülvizsgálati kérelem alapos.

Az Art. 1. § (7) bekezdése és a 724/B/1994. AB határozat értelmében a szerződéseket, ügyleteket valódi tartalmuk szerint kell minősíteni, a szerződéseknek, jogügyleteknek az adózás szempontjából annyiban van jelentősége, amennyiben gazdasági eredményük kimutatható. A „lábbon álló erdő” értékesítése pedig nemcsak a köztudatban, hanem az Erdőt. által is szabályozott, hosszú ideje létező olyan speciális gazdálkodási és értékesítési mód, amit a közösségi jog is szabályoz, és olyan terméknek tekint, amely a kitermelés előtt értékesíthető. A közösségi jog, ahogyan erre a felperes felülvizsgálati kérelmében helytállóan utalt, az EU rendelet 3. fejezet 3.54. pontjában a lábbon álló faállományt befejezetlen termelési készletnek minősíti, majd a vágási kort elérve a késztermék készletét képező olyan terméknek, amely a kitermelés előtt értékesíthető.

A jogerős ítéletben kifejtett állásponttal ellentétben erdőgazdálkodó nemcsak a tulajdonos, hanem a jogszerű használó is lehet [Erdőt. 17.§ (1) bekezdése]. Az erdőgazdálkodó pedig az Erdőt. 5. § 9. pontja értelmében jogosult az Erdőt. 2. § (1) bekezdése szerinti erdőgazdálkodási feladatok ellátására, amely alapján megilleti az erdei haszonvétel joga is, a jogszerű fakitermelés pedig beletartozik az erdei haszonvételbe [Erdőt. 33. § (1) bekezdés *f)* pontja, 70. §-a].

Téves tehát az a jogerős ítéleti megállapítás, mely szerint nem különülhet el a tulajdonos és az erdőgazdálkodó személye, továbbá az is, hogy ezek jelen ügyben megegyeznek. A Zrt. ugyanis, nem minősíthető az állam képviselőjének, mert ez csak a hatályos jogszabályok szerinti miniszter lehet. A Zrt. jelen ügyben nem az állam képviselője, hanem vagyongazdálkodással és erdőgazdálkodással megbízottja volt. Nincs továbbá olyan adójogi törvényi rendelkezés – és ilyet a jogerős ítélet sem jelölt meg – amely lehetővé tenné a természetes személy és egyéni vállalkozó azonos adójogi megítélését, és olyan tények kétséget kizáró módon történő megállapíthatóságát, melyek szerint jelen ügyben a magánszemély az egyéni vállalkozói vagyona utalta volna a perrel érintett terméket.

Kétségtelen tény, hogy a jelenleg hatályos Áfatv. – a korábitól eltérően – a „*lábon álló erdő, illetve fa*” tekintetében nem tartalmaz fogalom meghatározást. Tény azonban az is, hogy a korábbival azonos tartalmú, jelenleg is hatályos adólevonási jogra vonatkozó Áfatv.-beli szabályozás nem változott, és a felperes több ízben is megkereste az adóhatóságot, és – az alperes által sem vitatottan – a „*lábon álló fa*” értékesítésre vonatkozó adóhatósági állásfoglalások, tájékoztatások szerint járt el a perbeli ügyben is.

Ha nem is az Áfatv., de más adójogi jogszabály tartalmaz a perrel érintett kérdésre szabályozást. Az Sztatv. ugyanis egyértelműen rögzíti a 3. § 30. pontjában, hogy ingó vagyontárgynak minősül a földingatlan tulajdonosváltása nélkül értékesített lábon álló (betakarítatlan) termés, termény (pl. lábon álló fa), és nyilvánvalóan nem hagyható figyelmen kívül jelen ügyben az sem, hogy az egyik számlakibocsátó erdőgazdálkodó egyéni vállalkozó volt, akire az Sztatv. szabályai az irányadók.

Adójogi jogviszonyban a felek közötti jogvita eldöntésére – ahogyan erre a Kúria már több közzétett határozatban is rámutatott – nem a Ptk. polgári jogviszonyt szabályozó rendelkezéseit, hanem az adójogi jogviszonyra irányadó törvényeket kell alkalmazni, és ennek során figyelemmel kell lenni az adott konkrét jogviszonyra irányadó speciális egyéb szabályokra is (lásd.: BH2014/10/K35.). Rámutat a Kúria egyben arra is, hogy az alperes által hivatkozott egyedi ügyben hozott határozatban (Kfv.I.35.475/2014/3. számú ítélet) kifejtett jogértelmezés jelen ügyre nem lehet irányadó, mert ez a számlákat tartalmilag fiktívnek minősítette, az ezekbe foglalt gazdasági eseményeket meg nem történteknek tekintette, ezért a jelen perrel érintett jogkérdés – „*lábon álló termés*” értékesíthetősége – kapcsán nem is foglalt állást. Hangsúlyozza egyben a Kúria, hogy jelen ügyben az alperes nem vitatta, hogy a számlák szerinti felek között a számlákon feltüntetett gazdasági események a számlák szerinti tartalommal – és az Erdőt. szerinti jogszabályoknak is megfelelően – ténylegesen megtörténtek.

Az Alaptörvény 28. cikke is a felperesi érvelést támasztja alá. A fát ugyanis kétféle módon lehet értékesíteni, ha a fa még áll, akkor „*lábon álló fa*”, ha már ki van vágva, azaz a perben kifejtett alperesi álláspont szerint már „*elvált*” a földterülettől, az erdőtől, akkor az már csak „*erdei faválasztéknak*” (rönk, rostfa, tűzifa stb.) minősülhet az Erdőt. szabályai szerint. Az alperesi álláspont elfogadása eleve kizárná „*a lábon álló fa*” értékesítését, ami nemcsak adójogi szempontból, hanem az erre vonatkozó nem adójogi szabályok (Erdőt.) szerint is jelen ügyben ténylegesen és a közjogi szabályoknak megfelelően jogszerűen megtörtént.

A határozatok helytállóan mutattak rá arra, hogy a termékértékesítésnek – az Áfatv. szerint – nem feltétele a tulajdonjog megszerzése, ehhez elégséges az, ha az átvevőt megilleti a tulajdonoskénti rendelkezési jogosultság, és a teljesítési időpont a birtokba adással is teljesül, ami a jelen perben irányadó tényállásra és az előzőekben kifejtettek tekintetével megvalósult. A felperes ezért adólevonási jogát a felülvizsgálati kérelmében megjelölt törvényhelyekre figyelemmel jogszerűen gyakorolta.

A döntés elvi tartalma:

A „*lábon álló erdő*” nem azonos a földterülettel, annak nem alkotórésze, adójogi szempontból ingónak minősül, ezért az értékesítéséről kibocsátott – tartalmilag hiteles – számla alapján az adózó levonhatja az áfát.

III.

Az Alkotmánybíróság döntése:⁵

Ügyszám: 20/2017. (VII. 18.) AB határozat (belső ügyszám: IV/333/2016.)

Tárgy: A Balassagyarmati Törvényszék 21.Pf.20.741/2015/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének vizsgálata.

Alkotmányossági probléma:

2014. október 25-én az indítványozó autójának egy szarvas ment neki, amelynek következtében az autóban kár keletkezett (a szélvédő pókhálásra tört, első lökhárítója, jobb oldali visszapillantó tükre, jobb első sárvédője és jobb ajtaja sérült). Az első fokon eljáró Salgótarjáni Járásbíróság 5.P.20.060/2015/23. számú közbenső ítéletével megállapította, hogy a területileg illetékes vadásztársaság kártérítési felelőssége fennállt. Fellebbezést követően a másodfokon eljáró Balassagyarmati Törvényszék 21.Pf.20.741/2015/4. számú ítéletével az első fokú ítéletet megváltoztatta, arra hivatkozással, hogy az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg a tényállást, és helytállóan jelölte meg az alkalmazandó jogszabályokat is, azonban tévesen jutott arra a következtetésre, hogy az irányadó jogszabályi rendelkezések alapján az alperes felelőssége a felperes gépjárművét ért kár bekövetkezéséért megállapítható.

Az indítványozó panaszában állítja, hogy a támadott ítélet sérti az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdését, T) cikk (1) bekezdését, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdését. Az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésében foglalt jogait azáltal sértette meg, hogy egy mindenkire kötelező érvényű jogszabályt figyelmen kívül hagyott, és ítéletét a bírói gyakorlatra alapította. Az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdésében biztosított jogait állítása szerint az eljáró bíróság azáltal sértette meg, hogy általánosan kötelező magatartási szabályként a bírói gyakorlatot rendelte alkalmazni a sérelmezett ítéletben. Az indítványozó szerint sérült a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga (XXVIII. cikk), mivel az eljáró bíróság a sérelmezett ítéletet a bírói gyakorlatra alapította, annak ellenére, hogy a perbeli ügyben alkalmazandó hatályos jogszabály [a Ptk. 6:563. § (1) bekezdése] a bírói gyakorlattal ellentétesen rendelkezett.

Az indítványozó fő érve, hogy a baleset időpontjában, pontosabban 2014. március 15 és 2015. május 5-e közötti idő-

⁵ A döntést SZABÓ ANNAMÁRIA ESZTER (Alkotmánybíróság, tanácsadó) dolgozta fel.

szakban, a következő szabály volt hatályban: Ptk. 6:563. § (1) bekezdése alapján „[a] vadászható állat által okozott kár megtérítéséért az a vadászatra jogosult tartozik felelősséggel, akinek a vadászterületén a károkozás történt. Ha a károkozás nem vadászterületen történt, a kárért az a vadászatra jogosult tartozik felelősséggel, akinek a vadászterületéről a vad kiváltott.” Tehát a káresemény bekövetkezésének időpontjában, 2014. október 25-én a hatályos jogi szabályozás értelmében, a korábbi szabályozástól eltérően, a felek nem maguk viselték kárukat, hanem az a vadászatra jogosultat terhelte.

A döntés:

Az Alkotmánybíróság határozatában Balassagyarmati Törvényszék 21.Pf.20.741/2015/4. számú ítéletét megsemmisítette.

A döntés indokolása:

Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes bírósági eljáráshoz fűződő joggal kapcsolatban az alábbiakat állapította meg.

Az Alkotmánybíróságnak abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a nyilvánvalóan, az eljáró bíróság által is elismerten *contra legem* jogalkalmazás a konkrét esetben felemelkedett-e alkotmányjogilag is értékelhető szintre, és így sértette-e az indítványozó tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát.

„A bírói függetlenségnek nem korlátja, sokkal inkább biztosítéka a törvényeknek való alávetettség: a bírónak a határozatait a jogszabályok alapján kell meghoznia. Ha a törvénynek való alávetettségtől a bíróság eloldja magát, saját függetlenségének egyik tárgyi alapját vonja el. A vonatkozó jogszabályokat be nem tartó bíróság lényegében visszaél saját függetlenségével, amely adott esetben ezen keresztül a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét okozhatja. Az a bírói ítélet, amely alapos ok nélkül hagyja figyelmen kívül a hatályos jogot, önkényes, fogalmilag nem lehet tisztességes, és nem fér össze a jogállamiság alapelveivel. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése értelmében, miszerint a jogszabályok mindenkire kötelezőek, a törvényszékeknek a jelen ügyben a Vtv. 75/A. §-át, és az általa felhívott Ptk. 6:563. § (1) bekezdését alkalmaznia kellett volna, vagy legalábbis meg kellett volna indokolnia, hogy ezen jogszabályi rendelkezések alkalmazását miért mellőzte. A törvényszék e helyett azonban egy másik, későbbi időpontban hatálybalépő, ezért a konkrét ügyben még nem alkalmazható jogszabályi rendelkezés [a Vtv. 75/A. § (2) bekezdése] alkalmazhatatlanságát állította, a visszaható hatály hiányára hivatkozva. Az indokolás hiánya vonatkozásában az Alkotmánybíróság, figyelemmel az Alaptörvény 28. cikkében előírt jogszabály értelmezési kötelezettségre is, azt vizsgálja, hogy az indokolási kötelezettséget előíró eljárás jogszabályokat a bíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében meghatározott követelményeknek megfelelően alkalmazta-e. Az Alkotmánybíróság tehát a rendes bíróságoktól eltérően nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon [3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]]. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes bírósági eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes bírósági eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alaposággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon [lásd 7/2013. (III. 1.) AB határozat Indokolás [34]]. Az Alkotmánybíróság a fentiekre tekintettel a jelen ügy vonatkozásában megállapította, hogy nem teljesítette a törvényszék indokolási kötelezettségét akkor, amikor az ügy egyik leglényegesebb részéről, az adott tényállásra nyilvánvalóan vonatkozó jogszabályi rendelkezések nem alkalmazása okairól nem adott számot határozatában. Az Alkotmánybíróság megállapítja továbbá, hogy a törvényszék önkényesen járt el akkor, amikor a jogkérdésre nyilvánvalóan vonatkozó jogi normát az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése ellenére nem alkalmazta.”

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy „a törvényszék *contra legem* jogalkalmazása három, egymást erősítő feltétel együttes fennállása következtében ért fel az alkotmányossági sérelem szintjére, és sértette az indítványozó tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát. Egrészt a törvényszék a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog mint eljárásjogi jellegű alapjog egy aspektusát, az indokolási kötelezettséget sértő módon nem indokolta meg, hogy az adott jogkérdésre irányadó, hatályos jogi normákat miért nem alkalmazta. Másrészt, ezzel párhuzamosan, a törvényszék önkényesen járt el akkor, amikor a jogkérdésre nyilvánvalóan vonatkozó jogi normákat nem vette figyelembe. Harmadrészt a törvényszék önkényesen járt el akkor is, amikor döntését egy olyan bírósági joggyakorlatra alapította, amelynek alapjául szolgáló jogi normákat a jogalkotó az új Polgári Törvénykönyv hatálybalépésével összefüggésben kifejezetten hatályon kívül helyezte.”

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy „a törvényszék *contra legem* jogalkalmazása három, egymást erősítő feltétel együttes fennállása következtében ért fel az alkotmányossági sérelem szintjére, és sértette az indítványozó tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát. Egrészt a törvényszék a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog mint eljárásjogi jellegű alapjog egy aspektusát, az indokolási kötelezettséget sértő módon nem indokolta meg, hogy az adott jogkérdésre irányadó, hatályos jogi normákat miért nem alkalmazta. Másrészt, ezzel párhuzamosan, a törvényszék önkényesen járt el akkor, amikor a jogkérdésre nyilvánvalóan vonatkozó jogi normákat nem vette figyelembe. Harmadrészt a törvényszék önkényesen járt el akkor is, amikor döntését egy olyan bírósági joggyakorlatra alapította, amelynek alapjául szolgáló jogi normákat a jogalkotó az új Polgári Törvénykönyv hatálybalépésével összefüggésben kifejezetten hatályon kívül helyezte.”

Eltérő vélemények:

Dr. Dienes-Oehm Egon alkotmánybíró különvéleményében kifejtette, hogy „[k]étségtelenül egyre többször felbukkanó probléma, hogy miként kezelje az Alkotmánybíróság a helytelen (esetenként törvénysértő) bírói jogalkalmazást, jogértelmezést, ha más alapjog sérelme mint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésébe foglalt jogosultság meghívatközvétele, nem merül fel az alkotmányjogi panasz indítványban. Általánosságban jegy-

zem meg, hogy álláspontom szerint erre csak kivételes, szélsőséges esetben lehet alkalmas a bírói döntés ezen a jogcímen történő megsemmisítése, miként azt a 3173/2015. (IX. 23.) AB határozat indokolása jellemzően példázza. A helytelennek vélt bírói jogértelmezéseket, jogalkalmazásokat alapjogi sérelmenként kizárólag a tisztességtelen eljárás jogcímeire visszavezető indítványok esetenként ténybírói feladatok ellátásával járó »szuperbírói« szerepébe kényszerítenék az Alkotmánybíróságot, amit az jellemzően visszautasít. Egyébként e gyakorlatára tekintettel az Alkotmánybíróság az itt tárgyalt jogsérelem elbírálására alkalmas testet sem dolgozta (dolgozhatta) ki mostanáig, erre a jelen határozat indokolása sem tesz kísérletet. Konkrétan pedig arról van szó, hogy a Balassagyarmati Törvényszék ítéletének 3. oldalán megindokolta döntését. Ezt hiányosnak tartani nézőpont kérdése lehet, de önkényesnek semmiképpen nem. Nem fogadható el tehát a határozat indokolásának az a megállapítása, »hogy a törvényszék önkényesen járt el akkor, amikor a jogkérdésre nyilvánvalóan vonatkozó jogi normát az Alaptörvény R cikk (2) bekezdése ellenére nem alkalmazta« (Indokolás [28]) Ezzel összefüggésben továbbá szükségesnek tartom hangsúlyozni azt is, hogy az R cikk (2) bekezdése nem alapjog.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó alkotmánybíró különvéleményben megfogalmazott álláspontja szerint, »[a] folyamatban volt eljárás alkotmányjogi »tétje« az volt, hogy miként tekint az Alkotmánybíróság az esetlegesen contra legem bírói döntésekre? El kíván-e mozdulni abba az irányba, hogy az indítványozók által jogszabálysértőnek tekintett bírósági döntések elleni panaszokat befogadja, érdemben elbírálja, kimondja a nyilvánvalónak tekintett jogszabálysértést és a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmének minősítve azt, egyéb alapjogsérelem hiányában is megsemmisíti a támadott bírósági ítéletet? Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint »[a] jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. [...] A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza.« (lásd először: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15], legutóbb: 3063/2017. (III. 31.) AB határozat, Indokolás [44]) A határozat tehát azt a gyakorlatot változtatja meg, amely szerint az Alkotmánybíróság nem »szuperbírói«, azaz nem perorvoslati fórum; törvényértelmezési kérdésben nem foglal állást; az objektív mérce szerint hibás bírói döntés nem ad alapot az Alkotmánybíróság beavatkozására.»

Nem látott továbbá »olyan súlyú alkotmányossági sérelmet, amely a kétszeresen is önkényes minősítést, valamint a bírói függetlenséggel való visszaélés súlyos vádját indokolta volna az adott esetben. Nem voltam meggyőződve ugyanis arról, hogy a vádászható állam által okozott kárért fennálló felelősség 2014. március 15. – 2015. május 4. közötti időben hatályos magánjogi és törvényi szabályai egyértelműen és vitán felülálló módon kizárták volna a gépjárműszarvas találkozásának esetére a veszélyes üzemek találkozására vonatkozó szabályok alkalmazását. Mindemellett számomra nem volt egyértelmű és vitán felülálló az sem, hogy az eljárás bírói tanács – ha esetleg tévedett is az alkalmazandó jog megválasztásakor – szándékosan szegült volna szembe az Alkotmánybíróság által a perbeli időszakban hatályos jogként megjelölt joggal. Megjegyzem azt is, hogy a vizsgált ítélet – ha nem is hosszan, de – tartalmaz okfejtést az alkalmazandó jogszabályok megválasztására, azok időállapotára nézve.»

A különvélemény szerint vitatható, hogy »a határozat jogalapjaként a testület többsége az R cikk (2) bekezdését, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdését jelölte meg. Az R cikk (2) bekezdésének az én olvasatomban nincs alapjogi eleme, ezért arra bírói döntéssel kapcsolatos alkotmányjogi panaszt nem lehet alapozni. Ezen túlmenően értelemszerűnek tartom, hogy a bírák is az R cikk (2) bekezdésének személyi hatálya alatt állnak, de esetükben a törvénynek való alávetettséget a többségű tartalommal bíró 26. cikk (1) bekezdése írja elő». Álláspontja szerint »a perben az alkalmazandó jog meghatározása és a bírói jogértelmezés anyagi jogi természetű kérdések. Ezért ezek a bírói funkciók az Alaptörvény oldaláról a B cikk (1) bekezdésének sérelmeként értékelhetők. A normatív alapját veszített, »önkényes« bírói döntés kapcsán tehát a B cikk (1) bekezdését kellett volna értelmeznie a testületnek.»

Dr. Salamon László alkotmánybíró különvéleménye szerint »az indítvány alapján nem lett volna lehetősége az Alkotmánybíróságnak az ebből fakadó alkotmányjogi következmények levonására» az Alkotmánybíróságnak az indítványt el kellett volna, vagy vissza kellett volna utasítania. »Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog kizárólag processzuális kérdésekre vonatkozik; így ha a bírói jogalkalmazás során nem eljárásjogi, hanem anyagi jogi szabály sérül, nem állapítható meg alkotmányjogilag értékelhető összefüggés a jogsérelem és az Alaptörvény e rendelkezése között. A bíróság nyilvánvalóan önkényes, contra legem jogértelmezése nem processzuális jellegű jogsértés, hanem az nézetem szerint – a konkrét jogsérelem mellett – az Alaptörvény B cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvének sérelmét valósítja meg. Amennyiben a konkrét jogsérelem egyben az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának sérelmét is előidézi, akkor az az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panasz alapjául szolgálhat.»